

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

หมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี

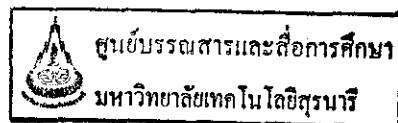

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

 (อาจารย์อติสา รักษาชล)

กรรมการสอบ

 (อาจารย์อติสา รักษาชล)

 (อาจารย์อิสรา ประมุดสุข)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

 ( )
 คณะบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน 18 ต.ค. 2545 พ.ศ.

บทคัดย่อ

กนกวรรณ สุวรรณ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์อติลา รักษาพล

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อต้องการทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
2. เพื่อต้องการทราบถึงทัศนคติของคนในหมู่บ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
3. เพื่อต้องการทราบถึงศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน
4. เพื่อต้องการทราบเกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินในกองทุนหมู่บ้าน
5. เพื่อต้องการทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของประชาชนในหมู่บ้าน
6. เพื่อต้องการทราบถึงการดำเนินการของสมาชิกกองทุนที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านไปประกอบอาชีพ

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ใช้รูปแบบการประเมินซิปพีโมเดล ซึ่งประกอบด้วย การประเมินสถานะแวดล้อมการประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิต
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในหมู่บ้านหนองกระโดนจำนวน 100 คน กลุ่มตัวอย่างคือ จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 79 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
  - 3.1 การสัมภาษณ์ ตามแบบ บร. ต่างๆ
  - 3.2 การสังเกต
  - 3.3 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
4. วิธีการเก็บข้อมูล
  - 4.1 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่างๆ ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

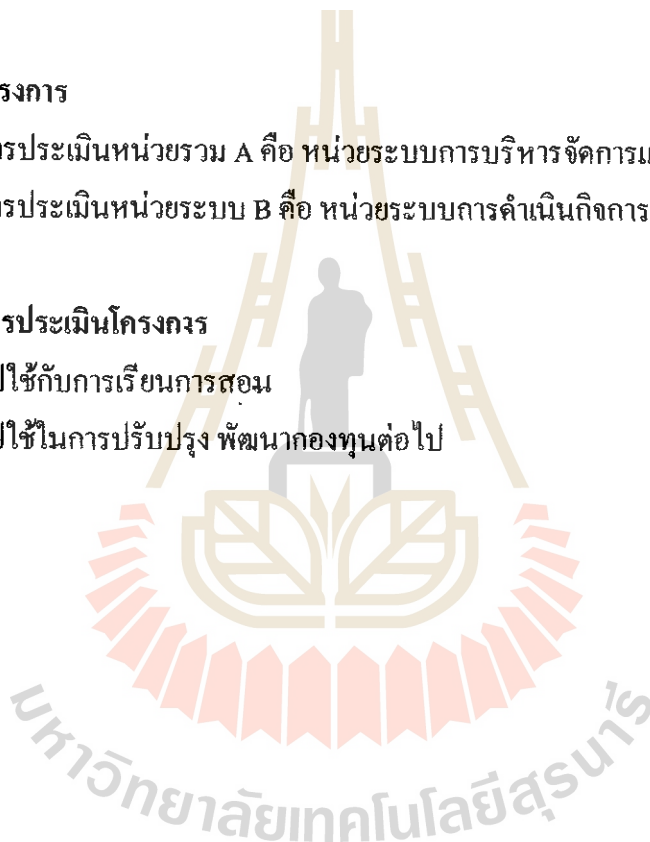
- 4.2 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็น
- 4.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือเข้าไปทำกิจกรรมกับประชาชนในหมู่บ้าน
- 4.4 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยให้ตัวแทนทำการสังเกตแล้วนำข้อมูลมาให้โดยจะผ่านการตีความข้อมูลเสียก่อน
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
  - 5.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ แจกแจงความถี่ ฯลฯ
  - 5.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินหน่วยรวม A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

การประยุกต์ผลการประเมินโครงการ

1. นำไปใช้กับการเรียนการสอน
2. นำไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนากองทุนต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี, ผู้ทำสารนิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานประเมิน อาทิเช่น

- อาจารย์อติชา รักษาชด อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช่มุกด์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข, อาจารย์ ดร.วรพจน์ สุทธิชัย, อาจารย์ ดร.สุนิทยา เตื่อนนาดี, อาจารย์ ดร.พัฒนา กิตอาษา, อาจารย์ ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล, อาจารย์สุรียา สมทคุปต์, อาจารย์รัชฎาพร วิสุทธากร, อาจารย์ ชนิศา สุกแสงปัญญา, อาจารย์วัลลภ สุปัญญาโชติสกุล และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ และสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณชัชฎาภรณ์ ราชวงศ์ ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา
- พัฒนาชุมชนอำเภอขามทะเลสอ ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ทำสารนิพนธ์ประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวกนกวรรณ สุวรรณ

สารบัญ

	หน้า
หน้าอุนมัติ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	
ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล	1
ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ	4
ตอนที่ 3 กรอบความคิดทฤษฎี	5
ตอนที่ 4 วิธีดำเนินการ	12
ตอนที่ 5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	13
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	15
ตอนที่ 2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	17
ตอนที่ 3 แบบติดตาม (สังเกตการณ์) คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	17
ตอนที่ 4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	19
ตอนที่ 5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	20
ตอนที่ 6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	22

บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

ตอนที่ 1	วิธีการประเมินโครงการ	24
ตอนที่ 2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	27
ตอนที่ 3	ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	28
ตอนที่ 4	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ	31
ตอนที่ 5	การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
ตอนที่ 6	การวิเคราะห์ข้อมูล	35

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ตอนที่ 1	ผลการประเมินบริบทชุมชน	37
ตอนที่ 2	ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	43
ตอนที่ 3	ผลการประเมินวัดเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้	54
ตอนที่ 4	สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	55

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1	สรุป อภิปรายผล	
-	สรุป	56
-	อภิปรายผล	57
ตอนที่ 2	ข้อเสนอแนะ	
-	ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน	58
-	ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน	58
-	ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมาชีพ	58

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

สารบัญแผนภาพ

ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบบชีพพี โมเดล

หน้า

11

สารบัญตาราง

	หน้า
1. ตารางแสดงจำนวนและคำร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร	41
2. ตารางแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารเงินกองทุนของผู้ที่ได้รับการอนุมัติ	44
3. ตารางแสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี	45
4. ตารางแสดงรายละเอียดข้อมูลของผู้กูยบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	50

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาประเทศไทยได้ประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง เนื่องจากปัจจัยหลายด้านส่งผลให้วงจรทางธุรกิจที่เชื่อมโยงต่อกันเป็นลูกโซ่ได้ล้มพังทะลายเหมือนโดมิโน ส่งผลกระทบต่อทุกระบบไม่ว่าหน่วยเล็กหรือหน่วยใหญ่โดยที่ไม่ได้มีมาตรการจากรัฐบาลมารองรับได้ทันที่ ดังนั้นผลที่ตามมาคือธุรกิจล้มละลาย ขาดทุน คนตกงานจำนวนมาก ดังนั้นจึงเกิดปัญหาความยากจนและขาดเงินลงทุนในการประกอบธุรกิจของสมาชิกหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีซึ่งไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้นั้น คือ การไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน เมื่อทางรัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต โดยเราจะย้อนรอยไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 นายกรัฐมนตรี พ.ศ.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภาถึงแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมีสาระสำคัญว่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน ซึ่งสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย โดยทางรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นปรัชญาของเส้นทางสร้างจิตสำนึกของผู้คนในชุมชนนั้นๆ ซึ่งทางรัฐบาลได้มีหน่วยงานคอยให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ทั้ง

ให้คำปรึกษาและแนะนำวิธีการแก้ไข โดยสามารถติดต่อสอบถามได้จาก คณะอนุกรรมการ สันนิบาตระดับอำเภอ คณะอนุกรรมการสันนิบาตระดับจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากเหตุผลดังกล่าวทางรัฐบาลจึงได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น โดยจะเป็นหน่วยงานในการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน เพื่อแก้ไขปัญหาด้านนี้จึงมีการประชาสัมพันธ์ไปยังหมู่บ้านต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโครงการกองทุนในหมู่บ้านขึ้นมา และยื่นเรื่องขอรับเงินกองทุน 1 ล้านบาท โดยในปัจจุบันแต่ละหมู่บ้านได้จัดตั้งโครงการกองทุนขึ้นเรียบร้อยแล้วเป็นส่วนใหญ่และได้มีการดำเนินงานมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งทางรัฐบาลต้องการทราบว่าประสบความสำเร็จได้ตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ เพราะศักยภาพแต่ละหมู่บ้านไม่เท่ากันในการตอบรับโครงการนี้ ดังนั้นจึงเกิดโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นมาโดยรับบัณฑิตเข้าร่วมโครงการนี้เพื่อมา จัดเก็บข้อมูล ทำวิจัย และวิเคราะห์ตีความหมายข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านซึ่งเป็นการติดตามและประเมินผลของกองทุนหมู่บ้าน โดยทำการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากที่สุด เหตุผลสำคัญของบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ความสำคัญกับงานวิจัย คือเพื่อค้นหาปัญหาที่เป็นความจริงและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากโครงการกองทุนที่เข้ามามีบทบาทในหมู่บ้าน และจะเป็นข้อมูลเท็จจริงที่เชื่อถือ ได้ด้วยกระบวนการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้และเป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นฐานสำคัญในการกำหนดการดำเนินงาน ประเมินผลหรือตรวจสอบนโยบาย สาธารณะ ซึ่งการเจอปัญหาต่างๆ ในโครงการนี้จะมีความสำคัญยิ่งในการปรับปรุงโครงการกองทุนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในคราวต่อไป ซึ่งทางรัฐบาลจะนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้และพัฒนาประเทศให้มีความเจริญยิ่งขึ้นต่อไป

เพื่อให้เห็นนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย พ.ศ.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรียังได้อนุมัติงบประมาณให้ดำเนินงานหลายโครงการ และมีส่วนหนึ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ คือ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยที่หมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี หมู่ 6 ต. หนองสรวง อ. ขามทะเลสอ จ. นครราชสีมา นั้นอยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี โดยมีหลักการสำคัญเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง มีความมั่นคงจนทำให้ท้องถิ่นมีขีดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน และเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงศึกษาธิการในฐานะประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ลงนามในประกาศรับสมัครบัณฑิตอาสาศากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีกระทรวงศึกษาธิการตอบสนองต่อเรื่องนี้เป็นอย่างดีระบบ เป็นรูปธรรม โดยทั้งประเทศมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำนวนทั้งหมด 74,881 กองทุน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิตต้องเข้าไปช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา และติดตามประเมินผลการวิจัยในนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอนคือ การสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน จำนวนถึง 74,881 คน ซึ่งมีรายได้เดือนละ 6,360 บาท/เดือน เป็นเวลา 10 เดือน และจะได้รับการยกระดับฐานะในการบริหารจัดการ นับเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง โดยเป้าหมายหลักคือให้บัณฑิตกองทุนฯ ไปเก็บข้อมูลต่างๆ ที่ขาดหายไปจากหมู่บ้าน จะได้นำมาใช้เพื่อการวางแผนให้สอดคล้องกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากผลการวิจัยของกองทุนรวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน และข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองล้วนเป็นระบบ จึงมีประสิทธิภาพและมีรายงานผลความก้าวหน้าของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

จากเหตุการณ์เศรษฐกิจตกต่ำนั้น ผู้ประกอบการรายย่อยของหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีก็ได้รับผลกระทบอย่างหนักด้วยและจากนโยบายดังกล่าวของรัฐบาลในการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจอย่างจริงจัง ทางหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี หมู่ 6 ต. หนองสว่าง อ. ขามทะเลสอ จ. นครราชสีมา ได้มีการตื่นตัวกับเรื่องนี้อย่างเห็นได้ชัด จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2544 และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา และจัดตั้งกองทุนเงิน 1 ล้านบาทให้กับหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี โดยทางหมู่บ้านนั้นได้รับเงินโอน 1 ล้านบาทเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2544 โดยมีสมาชิกกองทุนเริ่มแรก 89 คน และมีเงินออมจากสมาชิกทั้งสิ้น 8,900 บาท โดยการปล่อยกู้ครั้งแรก ณ วันที่ 13 กันยายน 2544 พิจารณานุมัติผ่านทั้งสิ้น 77 ราย รวมเป็นเงิน 827,500 บาท โดยทำการโอนเงิน ณ วันที่ 18 กันยายน 2544 โดยใช้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สาขาอำเภอขามทะเลสอ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้กู้จะนำเงินไปลงทุนประเภทเกษตรกรรม ประมาณ 66 % ธุรกิจบริการ 18 % และธุรกิจส่วนตัว 16 % และทางบัณฑิตกองทุนฯ ได้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2544 และหลังจากนั้นได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่อยๆ และมีกระบวนการวิเคราะห์ที่เป็นระบบ โดยนำหลักการและทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ ซึ่งสามารถสรุปผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีว่าเงินกองทุน 1 ล้านบาทที่ได้รับมานั้นสามารถช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อยได้เป็นอย่างดี โดยผลเป็นที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่งและบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายในการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาว่าเงินกองทุน 1 ล้านบาทที่รัฐบาลให้มานั้น สามารถเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน สำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนตามแนวนโยบายของกองทุนและสามารถส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเองให้ประสบผลสำเร็จได้ระดับใด

2.2 สมาชิกในหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีนั้นจะสามารถสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีได้ดีแค่ไหน

2.3 ต้องการทราบว่าหลังจากที่ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีขึ้นมาแล้วนั้น สามารถสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุนที่จะต้องร่วมกันบริหารการจัดการโดยสมาชิกในหมู่บ้านได้หรือไม่ ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารจัดการกองทุน เริ่มจากการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไปได้หรือไม่

2.4 สำหรับส่วนของบัณฑิตกองทุนจะได้รวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ของการปฏิบัติงานตามนโยบายเรื่องกองทุนหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี ให้กับทางรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและมีระบบ ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ทันทั่วถึง และนำข้อมูลการบริหารงานที่ประสบผลสำเร็จของหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีไปเป็นตัวอย่างให้หมู่บ้านอื่นๆ ศึกษาเพื่อขยายผลความสำเร็จต่อไป รวมถึงศึกษาวิจัยชุมชนเพื่อสามารถวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีอย่างแท้จริง โดยนำข้อมูลเหล่านี้มาประยุกต์ใช้เพื่อวางแผนพัฒนาหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีต่อไป

2.5 ในภาพโดยรวมของโครงการกองทุนจะสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีนั้น เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของนโยบายด้านเศรษฐกิจได้หรือไม่ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนได้ดีแค่ไหน รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันระดับประเทศในอนาคตอีกด้วย

3. กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน มีหลากหลายรูปแบบตามความคิดของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการประเมินแต่ละบุคคลที่ได้นำเสนอแนวคิดหรือทฤษฎีในการประเมินโครงการ ดังนี้ คือ

3.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation)

ไทเลอร์ได้กล่าวถึงการประเมินว่า “การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” เป็นแบบจำลองที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ในการประเมินความสำเร็จของโครงการ โดยการตรวจสอบผลผลิตของโครงการว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด มุ่งเน้นที่การประเมินการศึกษา

3.1.1 หลักการของแนวคิดของไทเลอร์แบบดั้งเดิม จำแนกเป็น 4 ประการ คือ

3.1.1.1 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง

3.1.1.2 กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์

3.1.1.3 เลือกวิธีการที่จะช่วยให้การเรียนในเนื้อหาประสบความสำเร็จ

3.1.1.4

3.1.1.5 ประเมินผลว่าผู้เรียนมีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

3.1.2 กรอบแนวความคิดของการประเมินในยุคใหม่ของไทเลอร์ จำแนกออกเป็น 6 ส่วน คือ

3.1.2.1 การประเมินจุดประสงค์

3.1.2.2 การประเมินแผนการเรียนรู้

3.1.2.3 การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ

3.1.2.4 การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ

3.1.2.5 การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา

3.1.2.6 การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ

ไทเลอร์ ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรจะพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

3.2 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสแตก (Stake's Concepts and Model of Evaluation)

สแตกได้กล่าวถึง การประเมิน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายๆ แหล่งแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อบรรยายและตัดสินคุณค่าของการที่ต้องการประเมิน โดยเน้นการบรรยายสิ่งที่ถูกประเมินให้ชัดเจน โดยได้นำเสนอรูปแบบการประเมิน เคาทิแนนซ์ (Stake's Countenance Model) ดังแผนภูมิที่ 3.1

แผนภูมิที่ 3.1 เมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า

จากแผนภูมิสแตก ได้กำหนดการประเมินออกเป็น 2 มิติ ได้แก่

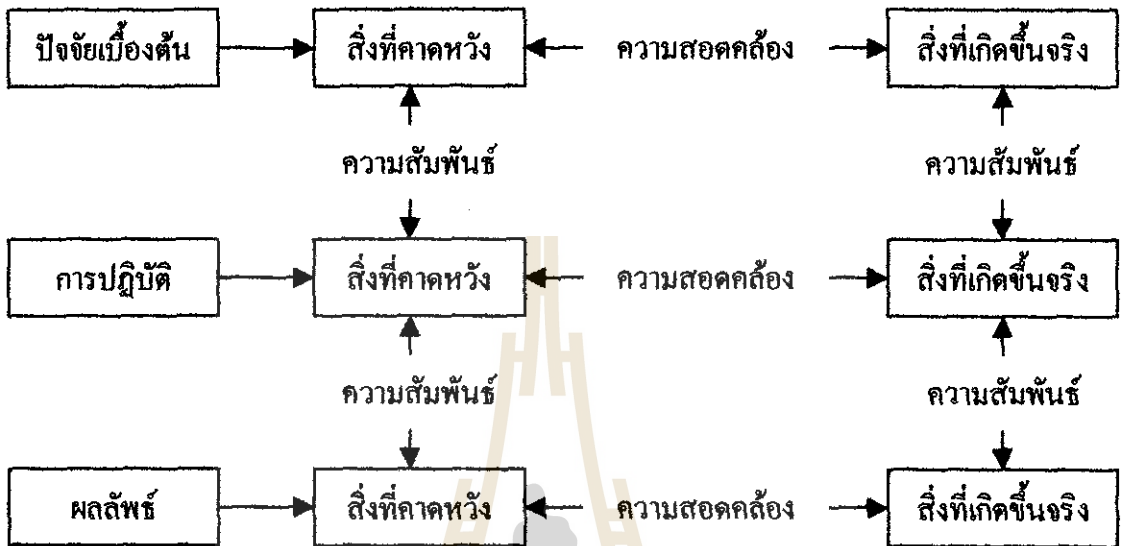
มิติที่ 1 มิติในแนวตั้ง จำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. สิ่งนำ (Antecedents) หมายถึง สภาพของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้วก่อนที่จะดำเนิน โครงการ
2. การปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง การดำเนินการของโครงการตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
3. ผลผลิต (Outcome) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการที่มีการดำเนิน โครงการ

มิติที่ 2 มิติในแนวนอน จำแนกออกเป็น 2 ส่วนย่อยๆ ได้แก่

1. ส่วนของการบรรยาย (Description) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงหรือที่ต้องการให้เกิดขึ้นที่สามารถสังเกตได้ จำแนกออกเป็น 2 ส่วนย่อยๆ ได้แก่
  - 1.1 ความมุ่งหมายที่คาดหวังหรือต้องการให้เกิดขึ้น
  - 1.2 ผลที่เกิดขึ้นจริง
2. ส่วนของการตัดสินใจ (Judgement) หมายถึง สภาพของการตัดสินใจเชิงประเมิน จำแนกออกเป็นส่วนย่อยๆ 2 ลักษณะ ได้แก่
  - 2.1 มาตรฐานที่เกิดขึ้นเพื่อเทียบผลที่เกิดขึ้นว่ามีคุณภาพในระดับใด
  - 2.2 การตัดสิน เป็นการนำผลที่เกิดขึ้นมาเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด

ซึ่งสะดวกได้นำเสนอความสัมพันธ์และความสอดคล้องของการใช้เมตริกซ์ทั้งสอง ดังแสดงในแผนภูมิที่ 3.2

แผนภูมิที่ 3.2 ประเด็นที่ประเมินและการพิจารณาความสัมพันธ์และความสอดคล้อง

การประเมินโครงการในแนวคิดนี้ มีลักษณะเป็นการประเมินเพื่อตอบสนอง (Responsive Evaluation) ซึ่งต้องอาศัยการบรรยายและการตีความข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นระบบ

กระบวนการประเมินอย่างเป็นระบบ

1. พูดคุยกับบุคลากรและผู้รับบริการที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ
2. กำหนดขอบเขตของโครงการ
3. ศึกษาทบทวนกิจกรรมทั้งหมดของโครงการ
4. หาจุดมุ่งหมายและสื่อที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ
5. รวบรวมประเด็นและปัญหาที่ควรประเมิน
6. กำหนดข้อมูลที่จำเป็นตามประเด็นปัญหาที่กำหนด
7. คัดเลือกผู้เก็บข้อมูล และเครื่องมือที่จะใช้
8. สังเกตข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนำเข้า กระบวนการและผลผลิตของ โครงการ
9. เตรียมบรรยายข้อมูลและกรณีตัวอย่าง
10. ชี้ประเด็นปัญหาให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง
11. นำเสนอรายงานผลการประเมิน

3.3 แนวคิดการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation)

โพรวัส ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า เป็นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน และการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดความบกพร่องของโครงการ และนำรูปแบบการประเมินความสอดคล้องที่เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งโพรวัส ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินโครงการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 การบรรยายโครงการ เพื่อศึกษารายละเอียดของโครงการที่ต้องการประเมิน ได้แก่ ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

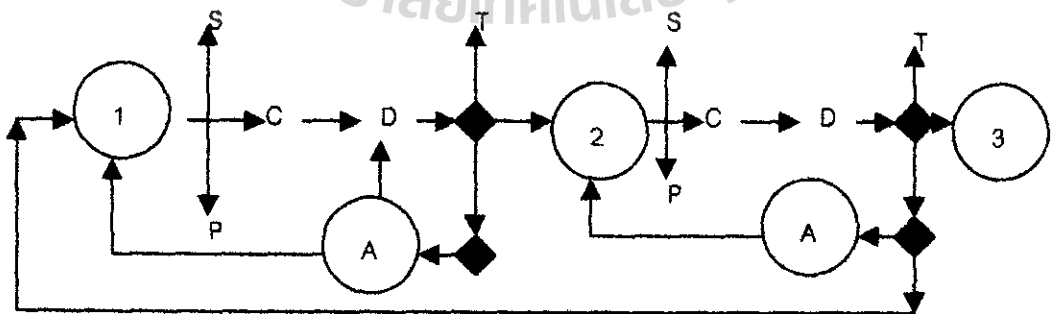
3.3.2 การดำเนินการของโครงการ เพื่อตรวจสอบว่า การดำเนินการของโครงการเป็นอย่างไร และมีอะไรบ้างที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ

3.3.3 การประเมินกระบวนการของโครงการ เพื่อตรวจสอบการดำเนินการของโครงการว่า ได้บรรลุจุดมุ่งหมายในแต่ละส่วนมากหรือน้อยเพียงใด

3.3.4 การประเมินผลผลิตของโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตที่เกิดขึ้นตามจุดมุ่งหมายของโครงการ

3.3.5 การประเมินค่าใช้จ่ายและผลกำไรเพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับว่ามีความสมเหตุสมผลกันมากน้อยเพียงใด

โพรวัส ได้นำเสนอรูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้อง ดังแผนภูมิที่ 3.3

แผนภูมิที่ 3.3 รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโพรวัส

S	=	มาตรฐาน (Standard)
P	=	การดำเนินงาน (Program performance)
C	=	เปรียบเทียบ (Comparison)
D	=	ไม่สอดคล้อง (Discrepancy information)
T	=	ยกเลิก (Terminate)
A	=	การเปลี่ยนแปลง (Alternative)

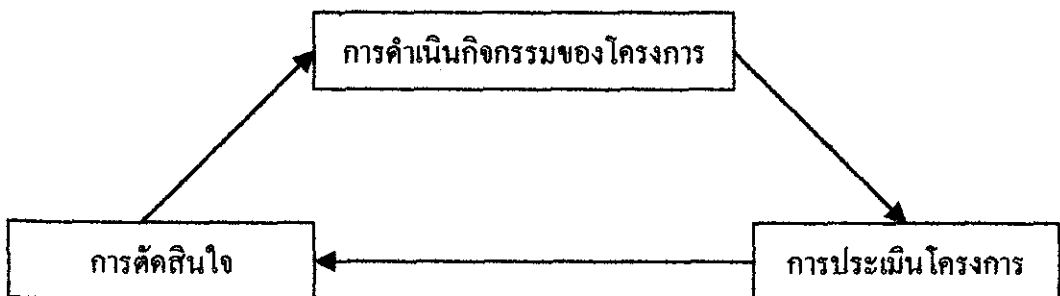
โดยมีการพิจารณาดังนี้ กิจกรรมที่ 1 จะดำเนินงาน (P) มาเปรียบเทียบ (C) กับมาตรฐาน (S) ถ้าพบว่าไม่สอดคล้อง (D) จะมีทางเลือก 3 ทาง คือ ยุติโครงการ (T) หรือมีการเปลี่ยนแปลง (A) หรือกลับไปเริ่มต้นใหม่ หากมีความสอดคล้องก็จะดำเนินการในกิจกรรมที่ 2

ในแนวคิดนี้เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการประเมินร่วมกับทฤษฎีการจัดการในการประเมินโครงการเพื่อพัฒนาโครงการ ซึ่งจะทำให้โครงการดำเนินไปได้อย่างมั่นคง

Provus เน้นประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ

1. การหาความแตกต่างระหว่างผลงานกับมาตรฐาน
2. นักประเมินทำงานเป็นคณะ เป็นอิสระจากผู้ดำเนินโครงการ
3. ผู้ดำเนินโครงการต้องมีส่วนร่วมในการประเมินทุกขั้นตอน

กรอบความคิด ทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้วิจัยใช้อิงทฤษฎีในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน ตามแผนภูมิที่ 3.4 คือ

แผนภูมิที่ 3.4 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

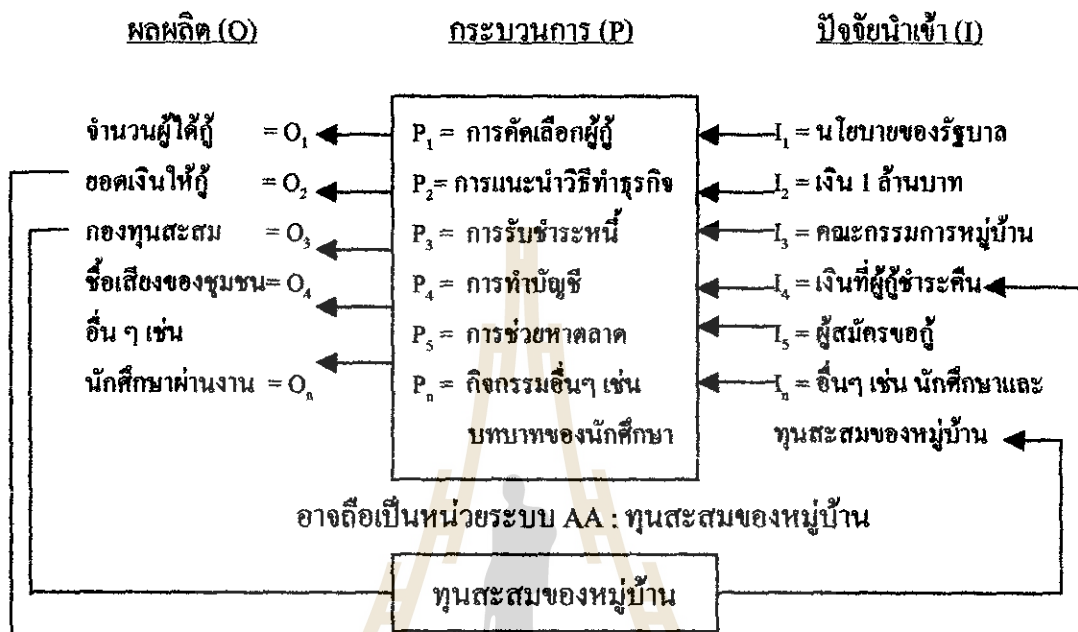
- ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
- ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมิน ออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model โดยที่อักษรมีความหมาย ดังนี้

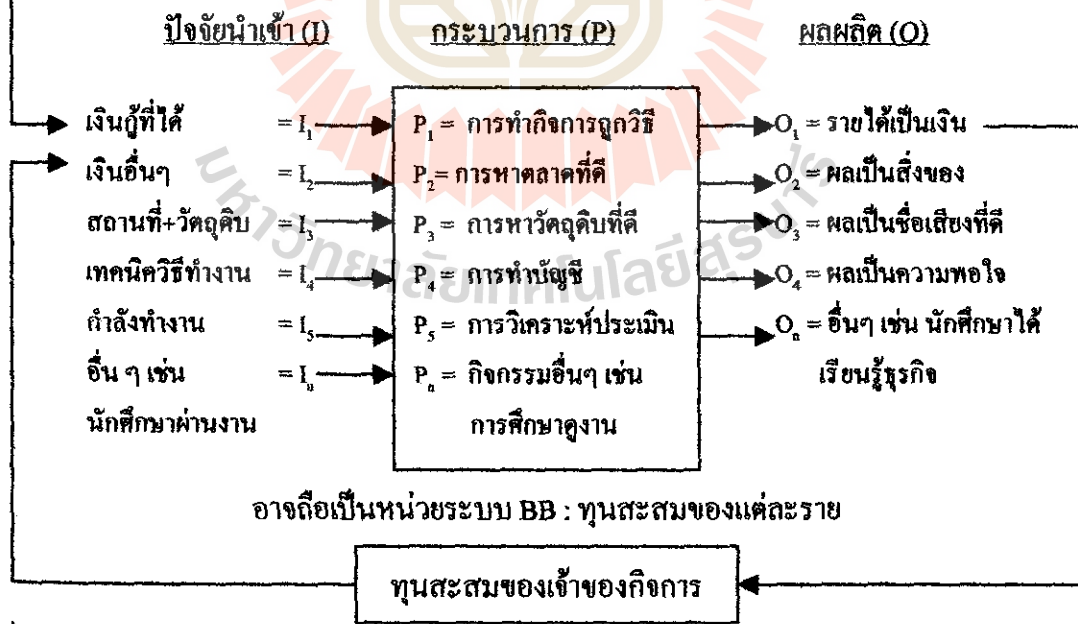
1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร อาทิเช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้ข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

แผนภูมิที่ 3.5 นี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ชีพชีโมเดล” ซึ่งประกอบด้วย

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย ($B_1 \dots B_n$)

บริษัท (C)

แผนภูมิที่ 3.5 ระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิที่ 3.5 แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้รู้ ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้รู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมกองทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้รู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ มีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ O ตามรายการต่างๆ ที่ปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้รู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้รู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยงาน A และ B คือ หน่วยระบบกองทุน เป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินกิจการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยงานระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายเกี่ยวกับกองทุน

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบรายงานบันทึก (บร. 1 - 12) ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ โดยวิธีการสัมภาษณ์ สอบถาม และการสังเกต ของประชากรในหมู่บ้านและสมาชิกของกองทุน คณะกรรมการ ผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลจาก 50% ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ขั้นที่ 2 เก็บข้อมูล จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จากความจำเป็นขั้นพื้นฐาน 2 (จปฐ.2) และ กขช.2ค.

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด

ขั้นที่ 4 นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้ชีพโมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวชี้วัดโดยใช้สถานการณ์การลงทุนของสมาชิก ความสามารถในการคืนเงินของสมาชิก การบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุน ความสามัคคีของชุมชน และความซื่อสัตย์ของสมาชิกกองทุน เป็นตัวชี้วัด และกำหนดตัวแปรที่ศึกษา คือ นโยบายเป้าหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระเบียบกองทุนของรัฐ ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้านความเข้มแข็งของผู้นำ กรรมการกองทุน ความสามัคคีในชุมชนและประสบการณ์เกี่ยวกับกองทุนออมทรัพย์ของชุมชน ศักยภาพของสมาชิกกองทุน กระบวนการพิจารณาให้สมาชิกกู้เงินจากกองทุน และศึกษาการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องทำการประเมิน

ขั้นที่ 6 จัดทำสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการจะได้ประโยชน์ ดังนี้

- 1) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน
- 4) ได้ทราบผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่
- 5) ได้ศึกษาเปรียบเทียบว่า เมื่อเริ่มโครงการและดำเนินโครงการไปได้หนึ่งปี หนี้สินนอกระบบของราษฎร คือ การเป็นหนี้รายทุนหรือจากสถาบันการเงินนอกหมู่บ้านและชุมชนลดน้อยลงหรือไม่

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและสมเหตุผลในทางวิชาการหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 8 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งมี พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม แลกการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐสภาได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ ให้แก่ประชาชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ปรัชญาหรือหลักการที่สำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม
- 5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

และนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหา และมีการเสริมสร้างศักยภาพ และมีการส่งเสริมการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวมของประเทศ
- 5) เสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
- 3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544
- 4) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คนเป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 7 คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่คณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้ว ยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเป็นเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบายการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 4) กำหนดแผนงาน และอกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

8) ออกระเบียบ คำสั่งและประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างส่วนราชการหรือคณะกรรมการ อาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมคณะอนุกรรมการ โดยอนุ โสโม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้มีประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุม และค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ.2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ดังต่อไปนี้

1) ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขานุการของคณะกรรมการ
2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3) ศึกษารวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน

4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน

5) ดำเนินการและประสานงานกับราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน

6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน

7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และการจัดการกองทุน

8) ให้การสนับสนุน ปรีกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.2 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 1 ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี มีดังต่อไปนี้

ข้อ 2 ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 362 หมู่ที่ 6 ต.หนองสรวง อ.ขามทะเลสอ จ.นครราชสีมา 30280

ข้อ 3 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- (2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสั่งจะ และเงินรับฝาก
- (3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- (4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
  1. เป็นคนมีความซื่อสัตย์
  2. เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
  3. เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
  4. เป็นคนรู้รักสามัคคี
- (5) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
  1. เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ
  2. เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
  3. เป็นคนเก่งงาน ขยันการงาน และมีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน
  4. เป็นคนเก่งคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

ข้อ 5 แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- (1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- (2) เงินกู้ยืม
- (3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- (4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- (5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- (6) เงินค่าหุ้น
- (7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- (8) เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

ข้อ 6 คุณสมบัติของสมาชิก

- (1) เป็นผู้ที่มีพำนัก หรือ พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
- (2) เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- (3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- (4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- (5) อุดหนุน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- (6) มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ต้องไม่เกินห้าหุ้น

ข้อ 7 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- (1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- (2) ผู้ที่มีคุณสมบัติตาม ข้อ 4.
- (3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

ข้อ 8 การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ตาย
- (2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (4) ที่ประชุมใหญ่สามัญมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม

- (5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
- (6) จงใจบิดเบ่งความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- (7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
- (8) มีลักษณะ และมีคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6.

3. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ประวัติและอุปนิสัย เป็นคนซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ชยันหมั่นเพียร ตั้งใจทำมาหากิน อดทน ไม่เคยโกงเงินคนอื่น ไม่เสเพล ไม่เล่นการพนัน ไม่เคยมีประวัติเสียหายด้านการเงิน มีความรู้ และมีประสบการณ์ในธุรกิจที่ทำ

2. หลักประกัน บุคคลที่จะค้ำประกันควรมีฐานะทางการเงินดีพอที่สามารถชำระหนี้แทนได้หรือต้องเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ น่าเชื่อถือ หรือถ้าเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันก็ต้องมีสภาพคล่องสูง คือ สามารถขายได้ง่ายและรวดเร็ว และควรกำหนดว่าจะให้กู้ได้กี่เปอร์เซ็นต์ของราคาประเมินหลักทรัพย์ เพื่อให้มีส่วนต่างสำหรับคอกเบี้ยที่จะเกิดขึ้นหากต้องมีการบังคับเอาทรัพย์ที่เป็นหลักประกันเพื่อชำระหนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่ว่ากว่าจะบังคับเอาเงินจากทรัพย์ที่เป็นประกัน ภาระหนี้ก็เกินมูลค่าหลักประกันแล้ว

3. ความสามารถในการชำระหนี้

3.1 ความสามารถในการชำระหนี้พิจารณาจากรายได้ การกู้เงินไปลงทุนควรมีประมาณการรายได้ / รายจ่ายแต่ละเดือนจะเหลือเท่าใด และพอเพียงที่จะชำระหนี้ได้ไหม หากไม่พอ ก็ต้องลดจำนวนเงินให้กู้ลง แต่ก็มีข้อพึงระวัง คือ หากอนุมัติเงินกู้แล้วผู้ขอกู้ได้เงินไม่พอเพียงและต้องไปกู้เงินนอกระบบมาใช้ หรือกู้เงินจากที่อื่นมาใช้ ก็อาจจะชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านไม่ได้เช่นกัน กรณีเช่นนี้ การปฏิเสธการให้กู้ก็อาจเป็นทางเลือกที่ดีกว่า

3.2 ภาวะตลาดสำหรับการค้าที่จะทำต้องพิจารณาว่าสินค้าหรือธุรกิจที่จะทำนั้นมีตลาดรองรับหรือไม่ คือ สามารถขายได้ไหม และผู้ซื้อจะขายอย่างไร หรือราคาขายเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นแล้วเป็นอย่างไร

3.3 มีปัญหาในการหาวัตถุดิบมาผลิตหรือไม่

3.4 ทำเลที่ตั้งของกิจการเป็นอย่างไร มีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อม หรืออยู่ใกล้แหล่ง วัตถุประสงค์ หรือใกล้แหล่งสินค้าที่ขาย หรือสะดวกต่อผู้ซื้อหรือไม่

4. เงินทุนของผู้ซื้อ ผู้ซื้อควรมีเงินลงทุนของตนเองจำนวนหนึ่ง ที่เตรียมสะสมไว้ สำหรับประกอบธุรกิจในส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนเงินลงทุนทั้งหมดที่ต้องใช้ในการทำธุรกิจ เพราะหากใช้เงินทุนของตนเองน้อยแต่ขอกู้มาก ผู้ซื้อต้องมีภาระในการผ่อนชำระหนี้สูง ทำให้เกิด หนี้มีปัญหาลูกขึ้นได้ภายหลัง นอกจากนี้การที่ผู้ซื้อใช้เงินลงทุนของตนเองมากย่อมเป็นการแสดง ความมั่นใจในธุรกิจของตนเองอย่างหนึ่ง และมีความตั้งใจจริงที่จะประกอบธุรกิจของตนให้ ประสบความสำเร็จ

5. เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้ ความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในปัจจุบันมีปัจจัย หลากอย่างที่ผู้ประกอบการ ไม่อาจควบคุมได้ เช่น ปัญหาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาสูงขึ้นเพราะ ขาดแคลน ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ทำให้กำลังซื้อลดลง ปัญหาสินค้าต้นตลาดเพราะมีผู้ผลิต มากเกินไป ปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศที่มีผลกระทบต่อผลผลิตของเกษตรกร ในกรณี que เห็นว่าอาจมี บางปัจจัยก่อให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจหรือการค้าของผู้ซื้อ และอาจส่งผลต่อการชำระหนี้ก็ต้อง พิจารณาว่าจะให้กู้หรือไม่

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายละเอียดเฉพาะหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี โดยเป็นโครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีการดำเนินการประเมินดังนี้

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือ ซิฟป์โมเดล (CIPP Model) ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน) ของหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี ดังนี้

1.1 การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี (บริบทชุมชน) และผู้กู้รายบุคคล ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ จะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม โดยจัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analysis) ซึ่งเป็นภาพรวมของหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี โดยจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมายอีกด้วย สำหรับวิธีการประเมินสภาวะแวดล้อม จะใช้ทั้ง 2 วิธี คือ

- *Contingency Mode* เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ (Opportunities and Pressure Outside of the immediate System) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตอย่างกว้างๆ เช่น การประเมินค่านิยมของชุมชน การวัดทัศนคติต่อโครงการกองทุนหมู่บ้าน การสำรวจปัญหาเหล่านี้ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไปและเพื่อตัดสินใจว่าเป้าหมายและนโยบายเดิมควรจะได้รับการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพราะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุประสงค์โครงการ โดยคำถามที่ใช้ในการประเมินสภาวะแวดล้อมแบบ Contingency Mode คือ “ถ้าโครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ด้านบาทเข้าไปมีบทบาทในระบบของ

เศรษฐกิจชุมชนแล้ว ควรจะให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ชุมชนหรือหมู่บ้านในการเตรียมความพร้อมอย่างไร **จึงจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการนี้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด”**

- *Congruence Mode* เป็นการประเมิน โดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่าวัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้และเป็นแนวทางเพื่อการปรับปรุงซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป

1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของ โครงการเป็นการประเมินปัจจัยนำเข้ากระบวนการกองทุนหมู่บ้านหนองสงสามัคคี เพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดหมายของ โครงการหรือไม่ ซึ่งจะประเมิน ได้ดังนี้

- ความสามารถของหน่วยงาน หรือตัวแทนในการจัด โครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของ โครงการ
- การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่ช่วยเหลือเงินทุน เวลา อาคารสถานที่ และอุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่ตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้วิธีการกำลังเท่าไร วางแผนการดำเนินงานอย่างไร ซึ่งแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้นและวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการจัดการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล คือ เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนิน โครงการเพื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับขั้น โดยมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

- เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

และมียุทธวิธีในการประเมินกระบวนการมี 3 วิธี คือ

1. แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในหมู่บ้านหนองสงสามัคคี วิธีการสื่อสาร การให้

เหตุผล ความเข้าใจและเห็นพ้องต้องกันในวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในแผนการนั้นและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการ ความเพียงพอของแหล่งทรัพยากร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก บุคลากร ปฏิทินการปฏิบัติงาน

2. เกี่ยวกับการวางโครงการและการตัดสินใจก่อนการวางแผน โดยผู้อำนวยความสะดวกระหว่างการดำเนินโครงการนั้น

3. ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ๆ ของโครงร่างโครงการ เพื่อบรรยายว่าเกิดอะไรขึ้นจริงๆ สารนิเทศนี้จะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดว่า ทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล

ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง คือ

1. การจัดทำนัยประเมินกระบวนการเต็มเวลา
2. เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
3. การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการ และบุคลากรในโครงการหรือในแผนงานเอง
4. การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นประจำ

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนทั้งระดับหมู่บ้านและผู้ครัวบุคคล มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเริง ซึ่งระเบียบวิธีต่างๆ ไปของการประเมินผลผลิตจะรวมถึงต่อไปนี้เข้าด้วยกัน คือ ดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เหนือในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

เกณฑ์นั้นอาจเป็นได้ทั้ง Instrumental Criteria คือ จะสัมพันธ์กับความสำเริงที่อยู่ในระดับปานกลางและมีส่วนช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ในที่สุด เช่น ก่อนที่โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านจะนำมาปฏิบัติ นั้น รูปแบบสอบถามและคำถามจำนวนมากในแบบสอบถามนั้นจะต้องได้รับจัดทำขึ้นมาก่อนและบันทึกกองทุนฯ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้มาก่อน ส่วนเกณฑ์แบบ Congruence Criteria จะเป็นเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขเบื้องต้นที่ถูกกำหนดไว้

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

ประเภทของการประเมิน	ประเภทของการตัดสินใจ
1. การประเมินสถานะแวดล้อม	1. การตัดสินใจเลือกวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น	2. เลือกแบบการจัดแผนงานที่เหมาะสมที่สุด
3. การประเมินกระบวนการ	3. การนำแผนงานที่วางไว้ไปปฏิบัติการปรับปรุง
4. การประเมินผลผลิต	4. ควรปรับปรุง ขยายแผนงานหรือควรล้มเลิก

ในการวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านนั้น ได้อาศัยข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานเชิงประจักษ์ต่างๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ในการประเมินผลกระทบที่อาจเป็นไปได้ (Possible Impact) จากภาคสนามด้วย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องการศึกษาวิจัย โดยประชากรของการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบประชากรแบบจำกัด (Finite Population) กล่าวคือ เป็นประชากรที่ผู้วิจัยเจนนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมด ว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด ซึ่งประชากรของการศึกษาวิจัยเป็นบุคคล ดังนั้นหน่วยการวิเคราะห์ก็เป็นบุคคลเช่นกัน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ กลุ่มย่อยของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีและสมาชิกของหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีที่ถูกเลือกมาจากกลุ่มประชากร ซึ่งเราจะใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา โดยผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจะเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน ในความเป็นจริงเราไม่สามารถเก็บรวบรวมจากประชากรทุกคนได้เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลานาน และยุ่งยากสลับซับซ้อน สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายไม่คุ้มค่ากับผลที่ได้ ถึงแม้จะเป็นกลุ่มตัวอย่างแต่ผู้วิจัยก็มีกระบวนการเลือกอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดผลการศึกษาที่ถูกต้องมากที่สุด ซึ่งในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีแนวทางจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample Survey) ทำได้โดยเมื่อมีการกำหนดประชากรของการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนแล้ว จากนั้นก็ใช้วิธีการสุ่มเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sample Methods) จากประชากรที่ต้องการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ดีได้โดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling) คือ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูก

เลือกทำเทียมกันและวิจัยสามารถกำหนดหรือประมาณค่าโอกาสที่ใช้เลือกกลุ่มตัวอย่างได้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในที่นี้จะมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ กัน โดยได้เก็บข้อมูลจาก

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 7 คน
- สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 10 คน
- สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั่วไปจำนวน 10 คน
- สมาชิกของหมู่บ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 10 คน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1 ซึ่งตัวชี้วัดและตัวแปรมีความหมายคล้ายกันสามารถใช้แทนกันได้ โดยตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา จะระบุผลสำเร็จตามเกณฑ์ ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ โดยการกำหนดค่าของตัวชี้วัดในเชิงปริมาณจะเป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดที่เป็นตัวเลข โดยใช้ค่าสถิติอย่างง่ายๆ เช่น ร้อยละ อัตราส่วน ค่าเฉลี่ย ส่วนการกำหนดค่าของตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพเป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดในลักษณะของข้อความที่ระบุความคิดเห็นสอดคล้อง ความเหมาะสมตามความคิดเห็นของรายบุคคล หรือกลุ่มบุคคล โดยเกณฑ์ของตัวชี้วัดจะใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) เป็นเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยใช้หลักเกณฑ์ของระดับที่ควรจะมี ควรจะได้ หรือควรจะเป็น

ประเภทของตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีครั้งนี้ ผู้วิจัยจะจำแนกตามลักษณะของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) ระดับหมู่บ้าน ได้แก่

1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

เป็นตัวชี้วัดที่ระบุสภาพแวดล้อมต่างๆ ไปของ

ระดับหมู่บ้าน ได้แก่

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน
- สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
- วัฒนธรรม ประเพณี
- โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

- ผู้นำชุมชนการรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- โครงการพัฒนาที่ผ่านมา
- ความเข้มแข็งของชุมชน

1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุความสอดคล้องของประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของปัจจัยเบื้องต้นกับผลที่ได้รับ ได้แก่

- นโยบาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติ
- การประชาสัมพันธ์ (เอาหมู่บ้านที่ตั้งว่าชาวสารมาแบบไหน โดยใช้สื่อแบบใด)
- คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- การเตรียมความพร้อมการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- เงินกองทุน 1 ล้านบาท
- เงินทุนสะสมอื่นๆ
- บัณฑิตอาสากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุกระบวนการดำเนินการในแต่ละช่วงเวลามีความสำเร็จที่เกิดขึ้นมากหรือน้อยเพียงใด ได้แก่

- การจัดระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
- การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน
- ระบบบัญชีกองทุน
- กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน คือ การรับสมัคร การหมดสมาชิกภาพ ประเภทสมาชิก การทำทะเบียนสมาชิก
- กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน คือ ขั้นตอนการขอกู้ การคัดเลือกผู้กู้ การโอนเงินให้ผู้กู้ และการรับชำระหนี้
- การส่งเสริมการใช้เงินกู้ คือ การแนะนำวิธีทำธุรกิจและการช่วยหาตลาด
- การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้
- การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
- การจัดสรรผลประโยชน์
- การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยบัณฑิตอาสากองทุนหมู่บ้าน

1.4 **ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)** เป็นตัวชี้วัดที่ระบุจำนวนหรือคุณภาพของผลผลิตที่ได้รับหลังจากโครงการได้ดำเนินการจนถึงที่สุด ได้แก่

- จำนวนสมาชิกกองทุน
- จำนวนผู้ได้เงินกู้
- ยอดเงินที่ให้กู้
- จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด
- ยอดเงินที่มีการชำระคืน
- กองทุนสะสม
- การใช้เงินตามวัตถุประสงค์
- ทักษะคิของชุมชนต่อกองทุน
- การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
- การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง
- ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

2. **ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบ B) ระดับรายบุคคล** ได้แก่

2.1 **ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)** เป็นตัวชี้วัดที่ระบุสภาพต่างๆ ไปของระดับรายบุคคล ได้แก่

- อาชีพเดิม
- สมาชิกในครอบครัว
- สภาพการอยู่อาศัย
- รายได้ของครอบครัว
- หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน

2.2 **ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)** เป็นตัวชี้วัดที่ระบุความสอดคล้องของประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของปัจจัยเบื้องต้นกับผลที่ได้รับ ได้แก่

- จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
- จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
- วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
- สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ

- จำนวนแรงงาน

2.3 **ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)** เป็นตัวชี้วัดที่ระบุกระบวนการดำเนินการในแต่ละช่วงเวลาว่ามีความสำเร็จที่เกิดขึ้นมากหรือน้อยเพียงใด ได้แก่

- การใช้จ่ายเงินกู้
- การหาความรู้เพิ่มเติม
- การหาตลาด
- การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

2.4 **ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)** เป็นตัวชี้วัดที่ระบุจำนวนหรือคุณภาพของผลผลิตที่ได้รับหลังจากโครงการ ได้ดำเนินการจนสิ้นสุด ได้แก่

- ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้
- ผลโดยตรง
- ผลโดยอ้อม

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจุบันนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจุบันนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น คือประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจุบันนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอหน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วยเช่นกัน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ

ในการประเมินโครงการของผู้ทำสารนิพนธ์นั้น ได้มีการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลแต่ละประเภทด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีมากมายหลายชนิด โดยผู้ทำสารนิพนธ์ได้เลือกใช้ 3 ชนิดในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาปัญหา ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งตามลักษณะการใช้งาน โดยเป็นประเภทเครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ชนิดดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นรายการคำถามที่จัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการ ซึ่งจะเป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและความรู้สึก โดยแบบสอบถามจะเป็นแบบปลายเปิด (Opened Form Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ไม่มีการกำหนดคำตอบ แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ถามได้อย่างอิสระ

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึกหรือจากกลุ่มเป้าหมายที่อ่านหนังสือ ไม่ออกหรือเขียนไม่ได้ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างมากเพราะต้องใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละคนค่อนข้างนาน ซึ่งประเภทของแบบสัมภาษณ์จะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดคำถามไว้อย่างชัดเจนตามลำดับในประเด็นที่ต้องการคำตอบ เพื่อให้ผู้วิจัยใช้เป็นคู่มือในการสัมภาษณ์ โดยเป็นแบบปลายเปิด (Opened - end) คือเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ให้ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสตอบอย่างอิสระ เช่น เพราะอะไร ทำไม อะไร เป็นต้น

การสัมภาษณ์เป็นการเก็บข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับการวิจัยชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลได้โดยตรงตามข้อคำถามที่ผู้วิจัยต้องการทราบ ตัวอย่างของคำถามที่ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เช่น คำถามจากแบบรายงานต่างๆ (บร.) ที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลจากหมู่บ้านสำหรับโครงการบัณฑิตอาสาสมัครกองทุนหมู่บ้าน โดยคำถามเหล่านั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน หมู่บ้าน หรือแม้กระทั่งข้อมูลระดับบุคคล

3. แบบสังเกตและการบันทึก (Observation) เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรม หรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องมีการบันทึกข้อมูลทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น โดยจะเป็นการสังเกตแบบสังเกตที่มีโครงสร้าง (Structured Observation Form) เป็นแบบสังเกตที่สร้างอย่างมีระบบ มีการตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้ซึ่งผู้สังเกตจะนำไปใช้เป็นคู่มือในการสังเกตพฤติกรรมตามที่กำหนดแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) คือ สังเกตที่ต้องใช้ตรวจสอบพฤติกรรมที่กำหนดว่ามีหรือไม่ ความถี่ในการเกิดพฤติกรรมกี่ครั้ง และเกิดในเวลาใด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตและบันทึกจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพทั่วไปด้านต่างๆ ของหมู่บ้านตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรมทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ส่วนการสัมภาษณ์นั้นจะสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่างๆ (บร.) อีกทั้งยังได้ข้อมูลจากการจัดประชุมเวทีชาวบ้านและการศึกษาเจาะลึกรายกรณีจากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จำนวน 10 ราย ที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ที่แตกต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) เพื่อใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
13. แบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในลักษณะอื่นๆ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย หรือเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ตอบคำถามของในประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งในที่นี้เป็นข้อมูลที่เก็บมาจากหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หรือเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะใช้ระดับการวัดแบ่งกลุ่ม (Normal Scale) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาข้อมูล โดยที่แหล่งข้อมูลนั้นมาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการกองทุน ผู้กู้ สมาชิกกองทุน สมาชิกหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี และแหล่งข้อมูลอีกทางคือ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) ซึ่งหาได้จากเอกสารของกองทุนหมู่บ้านหนอง

ตรวจสอบบัญชี แลกดูระเบียบต่างๆ โดยระยะเวลาในการเก็บข้อมูลนั้นเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 จนกระทั่งถึงเดือนกันยายน 2545

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัย ที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระ และข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้น จึงไม่ได้แสดงวิธีการโดยละเอียดในการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้นๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธี ได้แก่

1. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบรายงานต่างๆ
2. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
5. ศึกษาจากเอกสารและกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่างๆ ได้ด้วยวิธีต่างๆ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่า มีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มา หรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ชัดเจน ดังปรากฏในบทที่ 4

ในเรื่องหน่วยในการวิเคราะห์ คือ โครงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลบาท และดำเนินการในพื้นที่ของกองทุนหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี หมู่ 6 ว่าคณะกรรมการและสมาชิกมีศักยภาพเพียงพอที่จะเข้าร่วมโครงการนี้หรือไม่ รวมถึงเงินกู้ที่กู้ไปแล้วเกิดประโยชน์และประสิทธิภาพเท่าที่ควรหรือไม่ และโครงการนี้มีส่วนช่วยให้หมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี สามารถพึ่งพาตนเองไปตลอดและพัฒนาชุมชนรวมถึงการกินคืออยู่ดีขึ้นหรือไม่ในภาพรวม

สำหรับขอบเขตของการวิจัย คือ

1. พื้นที่หมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี หมู่ 6 ต.หนองสรวง อ.ขามทะเลสอ จ.นครราชสีมา
2. สัมภาษณ์สมาชิกที่กู้ยืมเงินในหมู่บ้าน เกี่ยวกับผลการดำเนินธุรกิจหลังจากเข้าร่วมโครงการ
3. สัมภาษณ์สมาชิกทั่วไปในหมู่บ้านเกี่ยวกับทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้าน รวมถึงความรู้ความเข้าใจในโครงการ

4. สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนในเรื่องการดำเนินงาน และการบริหารกองทุนสำหรับปัญหาที่เกิดขึ้น
5. ดำรงถึงความเข้มแข็งและการพัฒนาการเรียนรู้ของหมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์สภาพศักยภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

และในเรื่องเลือกพื้นที่และขอบเขตการวิจัยในการเข้ารับทำการวิจัยครั้งนี้ ได้รับผิดชอบพื้นที่ของหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี หมู่ 6 ต.หนองสรวง อ.ขามทะเลสอ จ.นครราชสีมา เป็นกรณีศึกษาถึงผลการดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิกผู้กู้ยืมเงินต่อโครงการกองทุนนี้ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องคุณภาพชีวิต การกินคืออยู่ที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้ หลังจากเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้านแล้วหรือไม่

ส่วนผู้ให้ข้อมูลมีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม คือ คณะกรรมการกองทุน สมาชิกที่กู้ยืมเงินในโครงการ และ สมาชิกที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งแต่ละกลุ่มก็จะมี การเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของข้อมูลที่ต้องการและจากเอกสารที่มีการรวบรวมข้อมูลมาแล้ว

การเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลในหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น

1. เข้าไปดูการทำงานเก็บรายละเอียดจากการสังเกต และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
2. ใช้แบบสอบถามไปสัมภาษณ์รายบุคคลทั้งคณะกรรมการ สมาชิกผู้กู้ยืมเงิน และสมาชิกทั่วไปในหมู่บ้าน
3. การรวบรวมข้อมูลเอกสารในพื้นที่หรือข้อมูลมือสอง ที่มีการเก็บบันทึกรายละเอียดเรียบร้อยแล้ว เช่น กสร2ค , จปฐ. , แผนพัฒนาตำบล
4. การจดบันทึกภาคสนามรวมถึงการเขียนบันทึกประจำวัน

ในการจัดระบบข้อมูลต่างๆ นั้น ได้จาก บร. ที่เคยเก็บรวบรวมแล้วสำหรับการวิจัยและเครื่องมือที่ช่วยในการศึกษาเพิ่มเติม คือ แผนที่หมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็วและง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความหมายและสรุปความโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูลแล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ระดับของ

ข้อมูล จากนั้นจึงนำข้อมูลนั้นๆ มาคำนวณด้วยเครื่องคำนวณ โดยที่การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผล โดยใช้ค่าสถิติเพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็น เป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ เช่น กฏระเบียบกองทุน รายงานการประชุมของคณะกรรมการในแต่ละครั้ง

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1) ความยากจนของประเทศ

จากวิกฤตเศรษฐกิจในอดีตส่งผลกระทบต่อมาจนกระทั่งปัจจุบันธุรกิจทุกระดับยังคงได้รับผลกระทบนั้นอยู่ ส่งผลให้รัฐบาลจำเป็นต้องออกนโยบายกระตุ้นด้านเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วนแก้ไขปัญหาให้ดีขึ้น โดยต้องเริ่มจากระดับล่างของประเทศ นั่นคือเศรษฐกิจระดับหมู่บ้านให้สามารถพึ่งพาตนเองและมีความเข้มแข็งในชุมชนเพิ่มขึ้น จึงได้อนุมัติโครงการกองทุนเงินล้านให้กับหมู่บ้านต่าง ๆ ในประเทศทั้งหมด 74,881 หมู่บ้าน โดยมีความเชื่อว่าถ้าฐานรากของประเทศมั่นคงแล้ว เศรษฐกิจมหภาคระดับประเทศก็จะแข็งแรงขึ้น ไปด้วย

2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ในปัจจุบันทั้งภาครัฐและเอกชนต่างมีนโยบายปล่อยเงินกู้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้มีการไหลเวียนของเงินสูงขึ้น โดยปล่อยเงินเข้าสู่ระบบด้วยวิธีออกโครงการสินเชื่อต่าง ๆ เชิญชวนให้นักลงทุนหรือผู้ประกอบการรายใหม่สร้างธุรกิจให้เพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือโครงการ (SMEs) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการให้ความรู้ อบรม สัมมนา และสนับสนุนโครงการจากหน่วยงานหลาย ๆ ฝ่ายโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ซึ่งส่วนใหญ่การอบรมโครงการ SME จะเป็นหน้าที่รับผิดชอบของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในการพัฒนาอาชีพเพื่อให้เกิดความรู้ และทักษะในการประกอบธุรกิจและสอนการเขียนโครงการเพื่อเสนอขออนุมัติเงินกู้จากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ทั้งในประเทศและจากกองทุนของต่างประเทศที่ให้ความช่วยเหลือด้านนี้

3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ตัวเลขด้านการส่งออกและนำเข้าจากกรมการค้าระหว่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงภาวะการขาดดุลของประเทศไทยที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ด้วยสาเหตุหลายประการ แต่ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในนั้นก็คือการนำสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาบริโภคหรือใช้เป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตสินค้า ซึ่งมีการทะเลาะในการใช้วัตถุดิบหรือสินค้าที่ผลิตในประเทศเนื่องจากคิดว่าเป็นสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ เทคโนโลยีล้ำสมัยและไม่ได้มาตรฐาน จึงเกิดเป็นค่านิยมใช้ของนอกประเทศมากขึ้น รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาด้านนี้ จึงได้ออกนโยบายส่งเสริมและรณรงค์ภูมิปัญญาไทยให้มีการพัฒนาและ

เป็นที่รู้จักในวงธุรกิจมากขึ้นด้วยการอุดหนุนเงินลงทุนในโครงการต่าง ๆ รวมถึงโครงการกองทุนเงินล้านที่กระจายเงินลงสู่หมู่บ้าน เพื่อให้ประชากรที่มีศักยภาพและความสามารถในระดับท้องถิ่นสามารถสร้างธุรกิจและพึ่งพาตนเองได้

4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ กำลังมีระดับที่ต่ำลงไม่ว่าจะด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน จากทั้งหน่วยงานรัฐบาลหรือเอกชน และที่สำคัญต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจช่วยกันอนุรักษ์ พัฒนา และส่งเสริมให้ดีขึ้นจากประชาชนในประเทศ โดยการสร้างจิตสำนึกร่วมกัน และมีการกระจายข่าวสารข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และมีกิจกรรมร่วมกันในโครงการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งในระดับชุมชนให้สูงขึ้น

5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

จากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลให้ธุรกิจประสบปัญหาการขาดทุน ดังนั้นจึงเกิดการกู้หนี้ยืมสินเพื่อหาทางให้ธุรกิจอยู่รอดและมีเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โดยไม่สนใจต่ออัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อธุรกิจตนเองในภายหลัง และจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของลูกหนี้ในการเซ็นสัญญากู้เงินจากนายทุนนอกระบบ ส่งผลให้เกิดความเดือดร้อนและเป็นหนี้สินจนไม่สามารถชำระคืนได้หมด ซึ่งรัฐบาลได้หาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ โดยการปล่อยเงินกู้โครงการต่าง ๆ ที่มีดอกเบี้ยต่ำ ระยะเวลาผ่อนนาน และบางครั้งต้องยอมให้เกิดหนี้สูญ เพื่อช่วยเหลือประชากรในระดับท้องถิ่นที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และหนึ่งในนั้นก็คือ โครงการกองทุนหมู่บ้านเงินล้าน โดยมีคณะกรรมการกองทุนเกิดจากการเลือกตั้งจากสมาชิกในหมู่บ้านนั่นเอง เพื่อให้เงินไปถึงหน่วยย่อยและแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดมากที่สุด

6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

จากในอดีตที่รัฐบาลไม่เข้าไปดูแลสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้านอย่างจริงจัง ทำให้แรงงานในชนบทอพยพเข้ามาสู่ในเมืองมากขึ้น เนื่องจากว่ามีรายได้และงานที่หลากหลายมากกว่าในหมู่บ้านจนเกิดปัญหาแรงงานล้นตลาด และอยู่กันอย่างหนาแน่นในตัวเมืองจนเกิดปัญหาสังคม ดังนั้นในหมู่บ้านจึงไม่เหลือแรงงานในการช่วยกันสร้างเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น จึงเกิดปัญหาความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท รัฐบาลจึงได้สร้างงาน สร้างรายได้ในระบบเศรษฐกิจระดับหมู่บ้านขึ้นมาใหม่ โดยการปล่อยเงินกู้เข้าสู่ระดับชุมชนในชนบทให้มากขึ้นเพื่อเรียกแรงงานและบัณฑิตของชาติกลับสู่ถิ่นเกิดและช่วยกันสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านและสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องภูมิภาคท้องถิ่นที่มีค่าให้หายไปจากประเทศไทย

7) คำนิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

กระแสวัฒนธรรมของตะวันตกและตะวันออกได้เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในชีวิตปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยมาจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ นิตยสาร ละคร ซึ่งวัยรุ่นจะเป็นกลุ่มที่รับวัฒนธรรมต่างชาติมากที่สุด โดยเห็นว่าเป็นรสนิยมที่โก้หรูและทันสมัย และส่วนใหญ่จะคิดว่าสินค้าที่มาจากต่างประเทศมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทັນสมัยกว่าสินค้าในประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงสินค้าไทยมีคุณภาพทัดเทียมและได้มาตรฐานเหมือนสินค้าต่างชาติ แต่ถูกละเลยและไม่มีใครสนใจทำให้ภูมิปัญญาไทยดี ๆ ได้หายสาบสูญไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจของชาติและปริมาณการนำเข้าของสินค้าต่างชาติเข้าประเทศมากขึ้นจนเกิดปัญหาการขาดดุลการค้า ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยอ่อนแอด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้รณรงค์ให้หันมาใช้สินค้าไทยมากขึ้น อุดหนุนธุรกิจของคนไทยเพื่อให้เงินไหลเวียนในประเทศมากขึ้นและเกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เศรษฐกิจของชาติปรับระดับดีขึ้น และฟื้นฟูภูมิปัญญาไทยโดยออกโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและสนับสนุนให้เปลี่ยนทัศนคติใหม่สำหรับสินค้าไทย และกระตุ้นให้ประชาชนรู้สึกภูมิใจที่เป็นคนไทย

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี

หมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี หมู่ 6 ต.หนองสว่าง อ.ขามทะเลสอ จ.นครราชสีมา มีที่มาของชื่อหมู่บ้าน คือ มีบริเวณหนองน้ำขนาดใหญ่ภายในหมู่บ้านมีคันสรวงซึ่งเป็นพืชที่อยู่ในน้ำมีลักษณะคล้ายผักบุ้งอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเรียกชื่อว่า “หนองสรวง” เริ่มก่อตั้งเป็นชุมชนในสมัยรัชกาลที่ 1 – 3 หรือประมาณ 4 – 5 ชั่วอายุคนมาแล้ว สำหรับคนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน สามารถ แบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

- กลุ่ม 1 อพยพมาจากเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มนี้สังเกตที่นามสกุลจะมีคำว่า “ตันเทียะ” เช่น ตีตันเทียะ โคกตันเทียะ เป็นต้น
- กลุ่ม 2 อพยพมาจากเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มนี้สังเกตที่นามสกุลจะมีคำว่า “ขุนทด” เช่น โนมขุนทด เวินขุนทด บินขุนทด เป็นต้น
- กลุ่ม 3 อพยพมาจากตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สาเหตุที่แต่ละกลุ่มนี้อพยพมาจากชุมชนเดิมเพราะ เริ่มมีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้น ที่ดินทำกินมีไม่เพียงพอ และความแห้งแล้งกันดารของพื้นที่ทำให้ผู้คนเริ่มขยายออกมามีพื้นที่ใหม่ เพื่อหาที่กินทำกิน ซึ่งในตำบลหนองสว่างเป็นที่ดินที่มีทำถลิต มีโนนสำหรับเลี้ยงช้าง มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ และมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ในส่วนของสภาพทางเดิมนั้นพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่า มีหนองน้ำที่มี

คันศรวงขึ้นเป็นจำนวนมาก และหนองน้ำอีกแห่งห่างจากตำบลหนองศรวงประมาณ 3 - 5 กิโลเมตร ที่มีเนื้อที่กว้างประมาณ 130 ไร่ ถนนหนทางที่ใช้สัญจรไปมาเป็นทางเกวียน ปัจจุบันพื้นที่ที่เป็นป่าได้หมดไปแล้วเพราะเริ่มมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยในหมู่บ้านมากขึ้น มีการสร้างบ้านเรือนโดยการนำเอาไม้ที่โค่นมาใช้เป็นวัสดุในการปลูกสร้างบ้านเรือน ในส่วนของหนองน้ำยังคงมีอยู่จนถึงทุกวันนี้ และได้พัฒนาสร้างเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหนองน้ำอีกแห่งอยู่ห่างจากตำบลหนองศรวง 3 - 5 กิโลเมตร เรียกว่า “หนองบัวใหญ่” ด้านการสัญจรในส่วนของถนนหนทางแต่เดิมที่เป็นทางเกวียนปัจจุบันเส้นทางสายนี้ได้สร้างเป็นถนนคอนกรีตซึ่งเป็นถนนสายหลักของตำบล

ในด้านสภาพแวดล้อมของตำบลหนองศรวง เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอขามทะเลสอ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ประมาณ 18 กิโลเมตร ตำบลหนองศรวงมีพื้นที่ประมาณ 508 ตารางกิโลเมตร หรือ 31,750 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลและอำเภอต่างๆ ใกล้เคียง คือ ทิศเหนือ จด ต.บ้านวัง และ ต.ลำพลู อ.โนนไทย, ทิศใต้ จด ต.บึงอ้อ และ ต.พันดุง อ.ขามทะเลสอ, ทิศตะวันออก จด ต.พันดุง อ.ขามทะเลสอ, ทิศตะวันตก จด ต.ด่านโน อ.ด่านขุนทด ส่วนในเรื่องสภาพที่ดินลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ในระดับความสูงจากน้ำทะเล 210 เมตร 200 เมตร และ 194 เมตร ตามลำดับ จากทิศตะวันตกสู่ตอนกลาง และระดับ 19 เมตร 182 เมตร จากตอนกลางสู่ทิศตะวันออกของพื้นที่บริเวณ หมู่ 3 หมู่ 4 หมู่ 8 ดังนั้นบริเวณที่ราบจึงใช้ประโยชน์ในการทำนา และที่ดอนใช้ประโยชน์ในการปลูกมันสำปะหลัง ในเรื่องป่าไม้และพื้นที่สาธารณะปัจจุบันไม่มีป่าไม้แล้ว ในส่วนพื้นที่สาธารณะในหมู่บ้าน ได้แก่ โรงเรียน วัด สำหรับแหล่งน้ำภายในตำบลมีอ่างเก็บน้ำอยู่ 1 แห่ง ซึ่งเพียงพอต่อการใช้สอยในแต่ละปี ส่วนในเรื่องระบบสาธารณูปโภคในหมู่บ้านหนองศรวงสามัคคีมีครบทุกอย่าง ทั้งไฟฟ้า ประปา ถนนแต่เดิมเป็นลูกรังและได้พัฒนาเป็นถนนลาดยางและคอนกรีตในสายหลักๆ ทุกเส้นแล้ว อากาศที่บริสุทธิ์ รวมถึงโทรศัพท์ แต่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านได้ดีเท่าที่ควร เพราะมีจำนวนน้อย

2) สภาพปัจจุบัน

- ลักษณะประชากร

หมู่บ้านหนองศรวงสามัคคีมีจำนวนประชากรทั้งหมด 523 คน นับเป็นครัวเรือน 128 ครัวเรือน 114 หลังคาเรือน โดยประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 51.63 และกลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 42 ซึ่งเป็นช่วงอายุที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างยิ่งและเป็นช่วงอายุที่สามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัว นับว่าเป็นจุดแข็งของ

หมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีที่แสดงถึงความก้าวหน้าของชุมชนในอนาคต ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ ดูได้จากตารางดังต่อไปนี้

ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	523 คน	100
- ชาย	253 คน	48.37
- หญิง	270 คน	51.63
2. อายุ	523 คน	100
1 วัน - 3 ปีเต็ม	24 คน	4.59
3 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	62 คน	11.85
12 ปี 1 วัน - 15 ปีเต็ม	62 คน	11.85
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	60 คน	11.5
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	220 คน	42
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	37 คน	7.1
60 ปี 1 วันขึ้นไป	58 คน	11.1
3. ระดับของการศึกษา	254 คน	100
ระดับประถมศึกษา	86 คน	33.86
ระดับมัธยมศึกษา	122 คน	48.03
ระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา	46 คน	18.11
4. การประกอบอาชีพ	128 ครัวเรือน	100
ทำนา ทำสวน	94 ครัวเรือน	73.44
ค้าขาย	11 ครัวเรือน	8.6
รับราชการ	8 ครัวเรือน	6.25
รับจ้าง	12 ครัวเรือน	9.37
อุตสาหกรรมครัวเรือน	3 ครัวเรือน	2.34

ที่มา : จปฐ. หมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี ปี 2544

ลักษณะอื่น ๆ ของประชากรมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ในหมู่บ้านมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน โดยทุกคนได้รับการสงเคราะห์จากรัฐทั้งหมด และได้รับการอุปการะจากคนในครอบครัว
2. ในหมู่บ้านมีคนพิการจำนวน 4 คน ซึ่งได้รับการศึกษาทุกคน
3. ในพื้นที่ของหมู่บ้านมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 แห่ง ศูนย์เลี้ยงเด็ก 1 แห่ง และวัด 1 แห่ง
4. สมาชิกในหมู่บ้านไม่มีผู้อ่านหนังสือไม่ออก

ในพื้นที่ของหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีนั้นส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สำหรับทำการเกษตร คือ ทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ทำสวน ประมาณ 1,623 ไร่และเลี้ยงสัตว์ ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ การผลิตสินค้าในหมู่บ้านเพื่อจำหน่ายโดยเป็นการรวมกลุ่มกันของกลุ่มสตรีแม่บ้าน เช่น กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มน้ำพริกแกง เป็นต้น มีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมต่อรถอีแต่น อุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า มีผู้นำทางด้านศาสนา และประเพณี ส่วนด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ด้านโภชนาการ ยังไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควร ไม่มีผู้ที่ชำนาญ เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เหล่านี้เท่าที่ควร

ภาพโดยรวมด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีอยู่ในระดับปานกลาง ครอบครัวของสมาชิกในหมู่บ้านทุกครัวเรือน มีระดับรายได้ส่วนใหญ่ประมาณ 20,000 - 30,000 บาท / ปี และแต่ละครอบครัวสามารถเลี้ยงดูสมาชิกได้ไม่ต้องเป็นภาระของหมู่บ้าน ในด้านอาชีพส่วนใหญ่จะยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยในระยะเวลาที่ไม่ใช่ฤดูเก็บเกี่ยวก็จะทำงานตามโรงงาน อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่อยู่ในตำบลใกล้เคียง ดังนั้นอัตราการไหลเวียนของเงินในหมู่บ้านจึงน้อยมาก และเงินที่กู้ยืมจากกองทุนก็ออกนอกระบบคือไม่ได้ไหลเวียนภายในหมู่บ้าน ส่วนประเภทรูทิจที่อยู่ในหมู่บ้านก็จะเป็นธุรกิจเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ไร่ขายของชำ ร้านอาหาร ในหมู่บ้านรอบ 5 ปีที่ผ่านมา มีโครงการของรัฐบาลที่เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านด้านเศรษฐกิจคือ โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทซึ่งเป็นแหล่งเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำ เริ่มเข้ามามีบทบาทในหมู่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 สามารถช่วยเหลือด้านเงินกู้ในระดับปานกลาง

3) ด้านวัฒนธรรม

ด้านวัฒนธรรมของหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีจะมีลักษณะของความเป็นไทยอยู่มาก คือ ให้ความสำคัญกับศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม โดยมีการเข้าวัดทำบุญตักบาตรในวันพระ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

- 4) ข้อมูลด้านอื่น ๆ คือลักษณะที่เป็นศักยภาพที่ดี

ในหมู่บ้านมีผู้ที่สมาชิกให้ความนับถือซึ่งเป็นบุคคลที่สร้างผลงานและประโยชน์ให้กับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านคือ นายกิตติเชาว์ดี เป็นสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายชูชาติ เมธาวิรัตน์ เป็นผู้ใหญ่บ้านหนองสว่างสามัคคี หมู่ 6 นางสมคิด โคนตันทิยะ และนายวิโรจน์ สุวรรณ เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะเห็นได้ว่าหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีมีศักยภาพด้านบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นผลดีเป็นอย่างยิ่ง

1. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ระดับหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่าในระยะแรกของ โครงการนี้ที่เข้ามามีบทบาทในหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี สมาชิกในหมู่บ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เข้าใจว่าเป็นนโยบายของรัฐบาลที่อนุมัติมาเพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนเป็นของตัวเอง คือ เลือกจากคนในหมู่บ้านมาเป็นคณะกรรมการ และมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจระดับหมู่บ้านให้มีระดับที่ดีขึ้น โดยเป็นแหล่งเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำ และสมาชิกในหมู่บ้านอีก 10 % ที่เหลือไม่มีความสนใจที่จะรับรู้และเข้าใจในโครงการกองทุนหมู่บ้านเพราะมีความเห็นว่าไม่มีประโยชน์และ ไม่มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน เมื่อเวลาผ่านไปข่าวสารเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านเริ่มเข้ามามีบทบาทในโครงการ โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่นหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร ฯลฯ ทำให้สมาชิกส่วนหนึ่งเริ่มเข้าใจในนโยบายของกองทุนมากขึ้น โดยโครงการนี้มีความหมายมากกว่าแหล่งเงินกู้ คือจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาหมู่บ้านให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนให้มากขึ้น อีกทั้งให้เกิดการเรียนรู้ รู้จักการบริหารจัดการตนเองได้ พัฒนาการคิดริเริ่มรวมถึงมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากหมู่บ้านของตนเองได้ และก่อให้เกิดกระบวนการสร้างผู้นำในระดับหมู่บ้านที่ทุกคนยอมรับอีกด้วย

2) เงิน 1 ล้านบาท เมื่อหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีได้รับการอนุมัติเงิน 1 ล้านบาทแล้ว ทางคณะกรรมการกองทุนก็เริ่มเข้ามามีบทบาทในการบริหารเงินกองทุน โดยมีการจัดการประชุมเพื่อเรียกสมาชิกกองทุนมาขอรับเงินกู้โดยต้องเขียนโครงการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนก่อน หลังจากนั้นก็จะพิจารณาแต่ละโครงการของคณะกรรมการกองทุน เพื่ออนุมัติเงินกู้

โดยจะคิดดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาท / ปี ทุกรายทุกโครงการที่ขอกู้ ซึ่งการอนุมัติเงินกู้เป็นไปตามขั้นตอนและยุติธรรม โดยไม่มีการเล่นพรรคพวกหรือมีความลำเอียงให้กับผู้กู้บางราย เนื่องจากคณะกรรมการต้องการให้เป็นไปด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ส่วนเกณฑ์หลัก ๆ ในการอนุมัติเงินกู้ให้ผู้กู้แต่ละรายนั้น จะพิจารณาจากโครงการที่เป็นไปได้ ประวัติความประพฤติ และความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งเงิน 1 ล้านบาท ทางคณะกรรมการกองทุนได้อนุมัติเงินให้สมาชิกกองทุนกู้ยืมไปแล้ว 77 ราย เป็นเงิน 827,500 บาท และแจกแจงรายละเอียดเกี่ยวกับเงินกองทุนดังนี้

รายละเอียด	จำนวนราย	ร้อยละ	จำนวนเงิน
1. อาชีพ	77	100	827,500
1.1 การผลิตทางการเกษตร			
- ทำไร่ นา	41	53.25	398,000
- เลี้ยงสัตว์ คือ วัว ควาย สุกร	10	12.99	98,500
1.2 ค้าขาย	13	16.88	181,000
1.3 การบริการ			
- ช่างซ่อม	4	5.19	57,000
- ตัดเย็บเสื้อผ้า	7	9.09	78,000
- ทำรองเท้า	1	1.3	10,000
1.4 อื่นๆ			
- โรงสี	1	1.3	5,000
2 ระยะเวลาใช้คืน	77	100	827,500
2.1 ระหว่าง 6 – 8 เดือน	-	-	-
2.2 12 เดือนเต็ม	77	100	827,500
3 จำนวนวงเงินกู้ของสมาชิกแยกเป็น	77	100	827,500
3.1 10,001 – 15,000 บาท	70	90.91	687,500
3.2 20,000 บาท	7	9.09	140,000

ที่มา : เอกสารยื่นขอกู้ของผู้กู้หมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี ปี 2544

3) คณะกรรมการหมู่บ้านของหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีในชุดปัจจุบันมีจำนวน 15 คน โดยแยกเป็นชาย 8 คน หญิง 7 คน ซึ่งขั้นตอนในการเลือกคณะกรรมการเป็นไปตามลำดับที่ทางราชการกำหนดไว้ (ดูได้จากภาคผนวก ข) และกรรมการทุกคนที่ได้รับเลือกก็มีความรู้ความสามารถในการนำพาความเจริญมาให้กับกองทุนหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี โดยดูได้จากผลงานที่ผ่านมาในการบริหารกองทุน ซึ่งรายละเอียดในการเลือกคณะกรรมการกองทุนที่ผ่านมามีดังนี้

ในการเปิดเวทีประชุมเพื่อเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการรับสมาชิกเข้ากองทุนของหมู่บ้านขนาดใหญ่พัฒนานั้น มีจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งสิ้น 128 ครัวเรือน โดยวิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านนั้นเป็นการเปิดเวทีประชาคมเสนอชื่อคณะกรรมการและให้คณะกรรมการแสดงวิสัยทัศน์และให้ผู้ร่วมประชุมคัดเลือกกรรมการจำนวน 15 คน โดยที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยที่คณะกรรมการกองทุน ฯ ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุน ฯ ของตนเองแล้วมีความเห็นว่าจำนวนคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพมีจำนวน 5 คนขึ้นไป ดังนี้

ตารางแสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ประสบการณ์และความสามารถพิเศษ
1. นายชูชาติ เมธาวิรัตน์	ประธานกรรมการ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6
2. นางสมคิด โคนสันเทียะ	รองประธาน	สมาชิก อบต. หมู่ 6
3. นายสมศักดิ์ น้อยกลาง	เลขานุการ	กรรมการหมู่บ้าน หมู่ 6
4. นายวิโรจน์ สุวรรณ	เหรัญญิก	สมาชิก อบต. หมู่ 6
5. นายช่อ เจริญชุนทด	ประชาสัมพันธ์	กรรมการหมู่บ้าน หมู่ 6
6. นายจอด เจริญชุนทด	ประชาสัมพันธ์	สมาชิกกลุ่มปลูกมันสำปะหลัง
7. นายสันติ ศรีบัวพันธุ์	ตรวจสอบบัญชี	ส่งเอกสาร
8. นายองอาจ ไกรสูงเนิน	ตรวจสอบบัญชี	เก็บเงินบริษัท
9. นายยุทธนา เวินชุนทด	กรรมการ	ช่างประปา
10. นางอัคนี แนมชุนทด	กรรมการ	สมาชิก อสม.
11. นางอัญชัญ โนมชุนทด	กรรมการ	เก็บเงินกลุ่มออมทรัพย์
12. นางเสงี่ยม เป้าวรรณ	กรรมการ	เก็บเงินกลุ่มออมทรัพย์

13. นางเพ็ญพิศ รุ่งสันติยะ	กรรมการ	เก็บเงินกลุ่มออมทรัพย์
14. นางสร้อย เวินขุนทด	กรรมการ	สมาชิก อสม.
15. นางอังคณา เตียงขุนทด	กรรมการ	เก็บเงินกลุ่มออมทรัพย์

ที่มา : เอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี

จากผลงานของคณะกรรมการชุดนี้ที่ได้มีการบริหารโครงการมาตลอด 10 เดือน ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เห็นถึงศักยภาพที่มีประสิทธิภาพในการบริหารเงินกู้และผู้กู้ของหมู่บ้านขนาดใหญ่พัฒนา ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมามีคณะกรรมการสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ โดยที่ปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น เช่น ผู้กู้เขียนโครงการขอกู้ไม่เป็น ไม่ถูกต้อง หรือเอกสารยื่นขอกู้ไม่ครบ ส่วนปัญหาใหญ่ ๆ เช่น ผู้กู้ยื่นคำร้องประท้วงในการทำงานของคณะกรรมการหรือการอนุมัติเงินกู้ ไม่เคยมีเหตุการณ์นี้ในหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีแห่งนี้เลย

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืนของกองทุนหมู่บ้านนั้น ไม่มีปัญหาอะไรมากนัก เนื่องจากในขั้นตอนการอนุมัติเงินกู้ นั้น ทางคณะกรรมการได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว จะมีบ้างก็เพียงรายหรือสองรายที่ค้างชำระในแต่ละเดือน ซึ่งผู้กู้ทุกคนมีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ โดยเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยจะส่งคืนตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในสัญญา ซึ่งเงินกู้ที่ได้คืนมาทางคณะกรรมการได้นำมาเป็นทุนในการให้กู้ยืมสำหรับรายต่อไป ส่วนกฎลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ชำระคืนตามสัญญานั้น ทางคณะกรรมการจะมีกรณีเตือนในขั้นแรก แต่ถ้าหากยังไม่ปฏิบัติตามก็จะติดชื่อบนบอร์ดประกาศประจำหมู่บ้านเป็นการประจานพฤติกรรม ซึ่งส่วนใหญ่พอถึงขั้นนี้ ผู้กู้ก็จะนำเงินมาชำระคืน โดยไม่ต้องถึงขั้นบทกฎหมาย

5) เงินทุนสะสมอื่น ๆ ของหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีในปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 89 คน ซึ่งเป็นเงินออมและเงินทุนจากสมาชิกจำนวน 8,900 บาท โดยทางคณะกรรมการกองทุนได้ออกหุ้น ๆ ละ 10 บาท และให้เงินปันผล 1 % ต่อปี ซึ่งวัตถุประสงค์ของเงินทุนสะสมนี้ มีไว้เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำรองในกรณีที่เงิน 1 ล้านบาทไม่เพียงพอ แต่ในความเป็นจริงเงินกองทุน 1 ล้านบาทยังคงสามารถปล่อยกู้ได้อีกหลายราย ดังนั้นเงินทุนสะสมจะถูกเก็บไว้ในบัญชีธนาคารเพื่อรับดอกเบี้ยและเป็นเงินสำรองเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

6) บัณฑิตกองทุนที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีนั้นคือผู้วิจัยจัดทำสารนิพนธ์เล่มนี้ โดยผู้วิจัยได้รับการฝึกอบรมและรับความรู้ในการประเมินโครงการจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการของการประเมินที่ได้

เรียนมาทุกอย่างโดยเข้าไปเก็บข้อมูลจากภาคสนามและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อให้ผลของการประเมินถูกต้องและมีประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

7) ผู้สมัครขอกู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 จะกู้เงินเพื่อไปลงทุนในอาชีพที่ทำอยู่แล้ว เช่น ร้านขายของชำโดยจะซื้อของเข้าร้านมากขึ้น เกษตรกรก็นำเงินไว้ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน และอีกร้อยละ 20 ผู้กู้ต้องการนำเงินไปลงทุนทำธุรกิจใหม่ที่ยังไม่เคยทำ โดยผู้สมัครขอกู้ทุกคนมีคุณสมบัติครบทุกประการตามที่กำหนดไว้ และผู้สมัครขอกู้มีทั้งได้รับการอนุมัติและไม่ผ่านการพิจารณาเนื่องจาก โครงการที่เสนอมายังมีน้ำหนักไม่เพียงพอที่จะให้กู้

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนพบว่าคณะกรรมการกองทุนได้มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ระบุไว้และมีกระบวนการคัดเลือกอย่างโปร่งใส ยุติธรรมและเข้มงวด ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นที่ดีของกองทุนโดยมีหลักเกณฑ์หลัก ๆ ในการอนุมัติเงินกู้คือดูความเป็นไปได้ของโครงการ ความประพฤติกและ ความรับผิดชอบของผู้กู้ และความสามารถในการชำระหนี้ โดยสรุปจากผลของการอนุมัติโครงการ ไม่มีผู้กู้รายใดประท้วงในการทำงานของคณะกรรมการ

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุนพบว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเหรัญญิกของกองทุนนั้นคือคุณวิโรจน์ สุวรรณ มีความรู้ ความสามารถด้านบัญชีเป็นอย่างดี ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งของกองทุนและได้ปูรากฐานในการทำบัญชีให้คณะกรรมการรุ่นต่อไปอีกด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับบัญชีเข้าใจง่ายและถูกต้อง แต่จุดด้อยของกระบวนการทำบัญชีของหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีนั้นคือ มีการทำงานที่ล่าช้า กล่าวคือมีการสรุปยอดบัญชีในแต่ละเดือนของกองทุนจะเสร็จประมาณวันที่ 10 ของเดือนถัดไป ซึ่งสาเหตุหลักเกิดจากส่วนใหญ่เหรัญญิกจะไม่ค่อยมีเวลาวางมากนักในการทำบัญชีกองทุนเนื่องจากงานประจำ ก็เป็นภาระมากแล้วในชีวิตประจำวัน ซึ่งถือว่าไม่ได้เป็นความผิดของเหรัญญิกที่เกิดจากการขาดความรับผิดชอบ

3) การรับชำระหนี้ในกระบวนการรับชำระหนี้ของกองทุนหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคีนั้น มีกระบวนการดังนี้คือผู้กู้นำเงินไปให้เหรัญญิก แล้วเหรัญญิกจะรวบรวมเงินแต่ละงวดไปเข้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งจะมีการบันทึกตัวเลขทั้งในสมุดบัญชีกองทุน สมุดเงินฝากธนาคาร และใบสรุปรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประจำเดือน ระยะเวลาที่ผู้กู้นำเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยมาคืนกองทุนนั้น ส่วนใหญ่เป็นไปตามระยะเวลาที่ตกลงกันไว้ในสัญญา อาจจะมีชำระเกินเวลาบ้างบางราย ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเด่นจากผลประเมินการรับชำระหนี้โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 97.87 จะชำระตรงตามสัญญาและร้อยละ 2.13 จะชำระในเดือนถัดไปแต่ส่วนใหญ่จะไม่เกิน 1 เดือนเนื่องจากในขั้นแรกของการลงทะเบียนคือจะกล่าวตักเตือนและหลังจากนั้น 15 วันจะมีการติดชื่อประกาศบนบอร์ดประจำหมู่บ้านเพื่อเป็นการ

ประธาน จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นผู้กู้ก็จะนำเงินมาชำระทันทีก่อนที่จะดำเนินตามกฎหมายในขั้นต่อไป

4) การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน จัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านของหมู่บ้านหนองสว่าง สำนัคดีนั้น ได้มีการจัดทำทุกขั้นตอนตามกฎระเบียบที่หน่วยราชการกำหนดไว้และทุกกิจกรรมเรียบร้อยดี ไม่มีปัญหา โดยกิจกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นในระยะแรก ๆ ของการจัดตั้งโครงการกองทุนเงินล้าน ซึ่งผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลไม่ทัน แต่ได้ประเมินจากผลงานที่นำเอกสารเหล่านี้มาใช้และสัมภาษณ์คณะกรรมการถึงเหตุการณ์ในตอนนั้นพบว่า การดำเนินบริหารกองทุนเป็นไปได้อย่างดีตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นั้นแสดงว่าเป็นจุดเด่นของคณะกรรมการชุดนี้

5) การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงานของหมู่บ้านหนองสว่างนั้น ผู้วิจัยได้ติดตามผู้กู้จากกลุ่มตัวอย่างคือจำนวน 10 รายจาก 77 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 13 ของข้อมูลที่เลือกเก็บมาพบว่าไม่สามารถระบุชี้ชัดว่ารายการที่ผู้กู้ระบุไว้ในสัญญาหรือแบบรายงานการศึกษาเจาะลึกรายการหนี้ (บร. 11) นั้นได้ใช้จ่ายจริงหรือไม่เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ลึกขนาดนั้น แต่จากภาพโดยรวมผลการประเมินสรุปว่ามีการเปลี่ยนแปลงกับธุรกิจของผู้กู้กล่าวคือ ผู้กู้บางรายที่ขอเงินไปซื้อสินค้าเพิ่มเติม ผู้วิจัยเห็นว่าสินค้าในร้านมีให้เลือกมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นอาหารหรือรายขายของชำ สรุปกล่าวโดยรวมคือผู้กู้นำเงินกู้ที่ได้มาไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริงได้รับผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นและสามารถชำระคืนเงินกู้ได้ในแต่ละเดือน

6) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ กล่าวคือได้ข้อมูลจากการมีส่วนร่วม สัมภาษณ์และสังเกต ซึ่งผลการประเมินสรุปว่าสมาชิกในหมู่บ้านเริ่มสนใจในการประกอบธุรกิจมากขึ้น และมีกระบวนการเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสมาชิกในหมู่บ้านเองหรือปัจจัยภายนอกที่เข้ามามีผลกระทบ โดยมีการจัดประชุมเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาและเรียนรู้หลักในการพึ่งพาตนเองมากขึ้น

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรงพบว่า จากนโยบายในการปล่อยโครงการกองทุนเงินล้านในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจระดับหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นนั้น หมู่บ้านหนองสว่าง สำนัคดีได้รับนโยบายนี้และได้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของกองทุน โดยมีการบริหารเงิน 1 ล้านบาทไปยังสมาชิกในหมู่บ้านอย่างยุติธรรม โดยมีการกระจายทุกกลุ่มอาชีพ จากการบริหารงานของคณะกรรมการชุดนี้ในเรื่องจำนวนผู้กู้ของเงินกองทุนหมู่บ้านขนาดใหญ่พัฒนานั้นมีจำนวนน้อย

กว่าผู้กู้ของหมู่บ้านอื่นๆ แต่ยอดจำนวนเงินกู้ใกล้เคียงกันเนื่องจากเป็นนโยบายของคณะกรรมการกองทุนที่พิจารณาอย่างเข้มงวดในการปล่อยกู้แต่ละราย เพื่อป้องกันหนี้สูญและโดยส่วนมากจะอนุมัติวงเงินกู้ให้สูงสุดรายละ 20,000 บาท จากกระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนผู้กู้ทุกรายที่กู้เงินไปสามารถชำระหนี้ได้ทุกรายและตรงเวลา ยกเว้นบางรายที่ชำระเงินล่าช้า แต่ก็สามารถชำระเงินได้นั้นคือ บรรลุดัตถุประสงค์ของเงินกองทุน ส่วนในเรื่องจำนวนสมาชิกกองทุนนั้นมีจำนวนเท่าเดิม เนื่องจากต้องการให้ครบ 1 ปีก่อนแล้วจึงจะสามารถถอดถอนออกจากการเป็นสมาชิกหรือรับสมาชิกเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยต่อการจ่ายเงินปันผลในแต่ละงวดและรายได้หลักของแต่ละครัวเรือนก็มีระดับที่ดีขึ้นเนื่องจากธุรกิจมีการขยายตัวหรือเริ่มทำธุรกิจใหม่เป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว

2) ผลกระทบโดยตรงพบว่า จำนวนผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินนั้นสามารถนำเงินกู้ไปใช้ในธุรกิจของตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้กู้บางส่วนนำเงินกู้ไปขยายกิจการของตัวเองให้ใหญ่ขึ้นโดยการซื้อสินค้าเข้าร้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้กู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจค้าขาย และผู้กู้บางรายก็นำเงินกู้ไปลงทุนทำธุรกิจใหม่ ๆ มีลักษณะขนาดย่อมซึ่งก็เป็นรายได้เสริมที่ดีให้กับครอบครัว เช่น เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ส่วนเงินทุนสะสมของหมู่บ้านยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์เนื่องจากว่าเงินกองทุน 1 ล้านบาทยังไม่หมด และทำให้ระบบการไหลเวียนของเงินมีสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล

3) ผลกระทบทางอ้อมพบว่า กองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี โดยดูได้จากการร่วมมือ ช่วยเหลือ ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านขนาดใหญ่พัฒนาแห่งนี้ รวมถึงมีการยกย่องคนทำดีและยอมรับผู้นำหมู่บ้านมากขึ้น รวมถึงมีการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกมากขึ้น

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละรายของหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี ซึ่งเก็บข้อมูลมาจากกลุ่มตัวอย่างผู้กู้เงินกองทุนตามวิธีที่ได้กล่าวในบทที่แล้วจำนวน 10 ราย จากจำนวนผู้กู้เงินกองทุนทั้งหมด 77 ราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13 โดยมีการแบ่งเป็นกลุ่มอาชีพได้ 4 กลุ่มย่อยดังนี้คือ

- กลุ่มเกษตรกร	จำนวน 51 ราย
- กลุ่มธุรกิจประเภทค้าขาย	จำนวน 13 ราย
- กลุ่มธุรกิจประเภทบริการ	จำนวน 12 ราย
- กลุ่มธุรกิจประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน 1 ราย

2.2.1 ผลการประเมินวิพฒเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

รายชื่อผู้กู้เงินกองทุน	ประสบการณ์ในการดำเนินงาน	หนี้สินธนาคารและนายทุนนอกระบบ	ความรู้ความสามารถของผู้กู้	อาชีพหลัก	รายได้ครอบครัวต่อเดือน
1 ธุรกิจค้าขาย					
นายวิโรจน์	เป็นอาชีพปัจจุบัน	1,200,000 บาท	เป็นอาชีพปัจจุบัน	ปั้มน้ำมัน	60,000
นายวีระ	เป็นอาชีพปัจจุบัน	-	เป็นอาชีพปัจจุบัน	ขายอาหารของชำ	45,000
2 ธุรกิจบริการ					
นางสาธิตย์	เป็นอาชีพปัจจุบัน	270,000 บาท	เป็นอาชีพปัจจุบัน	ตัดเย็บเสื้อผ้า	10,000
นายสันติ	เป็นอาชีพปัจจุบัน	17,000 บาท	เป็นอาชีพปัจจุบัน	ตัดเย็บเสื้อผ้า	6,500
นางศรีนวล	เป็นอาชีพปัจจุบัน	-	เป็นอาชีพปัจจุบัน	ตัดเย็บเสื้อผ้า	7,500
3. เกษตรกรรม					
นางสำราญ	เป็นอาชีพปัจจุบัน	-	เป็นอาชีพปัจจุบัน	ทำไร่มันสำปะหลัง	4,000
นางสาวจำเนียร	เป็นอาชีพปัจจุบัน	-	เป็นอาชีพปัจจุบัน	ทำไร่มันสำปะหลัง	2,400
นายสนิท	เป็นอาชีพปัจจุบัน	50,000 บาท	เป็นอาชีพปัจจุบัน	ทำไร่มันสำปะหลัง	2,500
นางเพลินพิศ	เป็นอาชีพปัจจุบัน	50,000 บาท	เป็นอาชีพปัจจุบัน	ทำไร่มันสำปะหลัง	2,500
นางประเสริฐ	เป็นอาชีพปัจจุบัน	20,000 บาท	เป็นอาชีพปัจจุบัน	ทำไร่มันสำปะหลัง	2,000

ที่มา : เอกสารคำขอของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี

จากตารางทำให้สรุปได้ว่า

- 1) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้ จะเห็นได้ว่าผู้กู้ทุกรายมีความรู้ความสามารถรวมถึงประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการมาอยู่ก่อนแล้วจึงได้มีการขอกู้เงินเพื่อขยายกิจการหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นเหตุผลหลักในการได้รับอนุมัติเงินกู้จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี
- 2) หนี้สินธนาคารของผู้กู้และหนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้กู้ จะเห็นได้ว่าร้อยละ 60 ของผู้กู้ยังมีภาระด้านหนี้สินธนาคารหรือนายทุนนอกระบบ แต่ทางคณะกรรมการกองทุนไม่ได้นำมาเป็นปัจจัยในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ เนื่องจากเป็นหนี้สินที่เกิดจากการผ่อนชำระสินค้า เช่น รถ บ้าน
- 3) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว จะเห็นได้ว่าผู้กู้ทุกรายมีความรู้ความสามารถเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว เป็นอาชีพหลักของผู้กู้ที่กระทำทุกวันจนชำนาญและเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่คณะกรรมการรับไว้พิจารณา
- 4) อาชีพหลักของผู้กู้ ส่วนใหญ่นำเงินกู้อมาลงทุนในอาชีพ ปัจจัยด้านนี้เป็นปัจจัยเสริมในการอนุมัติเงินกู้คือเป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาเงินกู้
- 5) รายได้ของครอบครัวของหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคีนั้น จากข้อมูลที่รวบรวมมาได้ สรุปว่าร้อยละ 80 ของครัวเรือนมีระดับฐานรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน นั้นแสดงถึงศักยภาพของผู้กู้แต่ละรายในเรื่องความสามารถในการชำระหนี้ ถ้าหากว่าเงินกู้ที่นำไปลงทุนไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของคุณสมบัติผู้กู้ที่คณะกรรมการกองทุนพิจารณา

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

รายชื่อผู้กู้เงินกองทุน	จำนวนเงินกู้	เงินลงทุนนอกเหนือ จากเงินกู้	สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ วัตถุดิบในอาชีพ	ความรู้และทักษะในอาชีพ	จำนวนแรงงาน
1 ธุรกิจค้าขาย					
นายวิโรจน์	20,000	80,000 บาท	ร้านขายส่งบุยุ	เคยทำมาแล้ว	-
นายวีระ	20,000	-	ตลาดสุรนคร	เคยทำมาแล้ว	-
2 ธุรกิจบริการ					
นางสาริทธิ์	19,000	10,000 บาท	ร้านขายอุปกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้า	เคยทำมาแล้ว	-

รายชื่อผู้กู้เงินกองทุน	จำนวนเงินกู้	เงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ วัสดุคิบบในอาชีพ	ความรู้และทักษะในอาชีพ	จำนวนแรงงาน
นายสันติ	15,000	5,000 บาท	ร้านขายอุปกรณ์ตัดเย็บ	เคยทำมาแล้ว	-
นางศรีนวล	10,000	5,000 บาท	ร้านขายอุปกรณ์ตัดเย็บ	เคยทำมาแล้ว	-
3. เกษตรกรรม					
นางลำราญ	5,000	4,000 บาท	ซื้อปุ๋ย พันธุ์มัน ค่าไถ	เคยทำมาแล้ว	800
นางสาวจำเนียร	7,500	2,000 บาท	ซื้อปุ๋ย พันธุ์มัน ค่าไถ	เคยทำมาแล้ว	2,000
นายสนิท	5,000	3,000 บาท	ซื้อปุ๋ย พันธุ์มัน ค่าไถ	เคยทำมาแล้ว	800
นางเพลินพิศ	15,000	2,000 บาท	ซื้อปุ๋ย พันธุ์มัน ค่าไถ	เคยทำมาแล้ว	3,800
นางประเสริฐ	8,000	3,000 บาท	ซื้อปุ๋ย พันธุ์มัน ค่าไถ	เคยทำมาแล้ว	2,000

ที่มา : เอกสารคำขอของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองสว่างสามัคคี

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน จะเห็นได้ว่าการอนุมัติเงินกู้ 20,000 บาท ซึ่งเป็นวงเงินสูงสุดที่คณะกรรมการสามารถอนุมัติได้ ซึ่งจุดเด่นก็คือผู้กู้มีเงินทุนเพิ่มในการทำธุรกิจ โดยเสียดอกเบี้ยต่ำ แต่จุดด้อยคือในปัจจุบันค่าของเงินลดลงและต้นทุนสินค้าเพิ่มขึ้น ดังนั้นจำนวนเงินกู้เพียงไม่กี่หมื่นบาท ไม่สามารถทำอะไร ได้มากนักและ ในความเป็นจริง ไม่เพียงพออีกด้วยถ้าจะทำการขยายธุรกิจหรือเริ่มทำธุรกิจใหม่ ๆ

2) สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และวัสดุคิบบในการประกอบอาชีพ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ผู้กู้ส่วนใหญ่มีสินทรัพย์เหล่านี้อยู่แล้ว โดยดูจากข้อมูลที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าเป็นการกู้เงินเพื่อลงทุนเพิ่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะนำไปซื้อเป็นวัสดุคิบบ เครื่องมือ อุปกรณ์ในการผลิตสินค้าให้เพิ่มขึ้น ส่วนในเรื่องสถานที่ของผู้กู้จะมีพื้นที่ของตนเอง

3) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพของผู้กู้ต้องมีในระดับหนึ่งซึ่งสามารถแจ้งให้คณะกรรมการเห็นชอบได้ โดยในความเป็นจริงผู้กู้ทุกรายมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพอยู่ก่อนแล้วจึงมาขอเงินเพื่อลงทุนเพิ่ม ขยายกิจการหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาปัจจัยด้านนี้ด้วยในการอนุมัติเงินกู้เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดหนี้สูญ

4) จำนวนแรงงาน ผู้กู้ร้อยละ 30 ได้ใช้แรงงานตัวเองในการประกอบธุรกิจ เนื่องจากเป็นธุรกิจขนาดเล็กและสามารถทำคนเดียวได้ แต่อีกร้อยละ 70 จะมีการจ้างคนงานเพิ่มเนื่องจากเป็นภาคการเกษตรจำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมาก ปริมาณงานมีมากกว่าที่คนเดียวจะทำได้

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย ในกระบวนการผลิตของผู้ดูแลราย พื้นฐานเดิมในเรื่องทักษะ ความรู้ ความสามารถนั้นทุกคนมีอยู่แล้วเนื่องจากเป็นอาชีพที่ผู้ดูแลราย ทำอยู่ทุกวันและได้ดำเนินการมาแล้วหลายเดือนหรือหลายปี ดังนั้นด้วยประสบการณ์ที่ผ่านมานั้นจะ สอนให้ผู้ดูแลรายรู้จักการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจของตนเองให้สามารถแข่งขันกับผู้อื่นเพื่อให้ธุรกิจของ ตัวเองอยู่รอดและผู้วิจัเป็นเพียงผู้สังเกตและเก็บข้อมูล โดยภาพรวมเท่านั้น ไม่มีความรู้พอที่จะ ประเมินกระบวนการผลิตแต่ละอาชีพ จึงสรุปว่าผู้ดูแลรายมีวิธีการดำเนินงานที่คืออยู่แล้วโดย ดูจากยอดขายในแต่ละเดือนที่มีกำไรเพิ่มขึ้นตามค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ดูแลราย

2) การหาตลาดที่ดี ผู้ดูแลรายจะมีตลาดในการรองรับสินค้าอยู่แล้วเพราะเนื่องจากว่า เป็นปัจจัยแรกที่จะต้องพิจารณาในการทำธุรกิจ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจที่ทำอยู่ในปัจจุบันและมี ตลาดรองรับที่แน่นอน และหากธุรกิจสามารถขยายไปได้ดี ผู้ดูแลรายก็จะนำประสบการณ์ที่สะสมมา พิจารณาในการขยายฐานตลาดให้กว้างออกไป โดยผลการประเมินพบว่าตลาดที่มีอยู่เหมาะสมแล้ว และยังสามารถรองรับสินค้าได้อีก โดยดูจากการกู้เงินกองทุนเพื่อขยายกิจการหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อเพิ่มยอดขาย

3) การหาวัตถุดิบที่ดี จะเห็นได้ว่าผู้ดูแลรายมีประสบการณ์ ความรู้และทักษะในเรื่อง ต่าง ๆ สำหรับธุรกิจที่ทำอยู่ ณ ปัจจุบัน ซึ่งแหล่งวัตถุดิบนั้นผู้ดูแลรายจะมีการแสวงหาอยู่ตลอดเวลาเนื่อง จากเป็นปัจจัยสำคัญในการทำธุรกิจ ซึ่งผู้วิจัไม่สามารถสรุปได้ว่าแหล่งวัตถุดิบแต่ละที่ของผู้ดูแล รายเป็นแหล่งที่ได้คุณภาพและราคาถูกหรือไม่เพราะไม่มีความรู้ในด้านนี้ แต่สามารถประเมินได้ ว่าแหล่งวัตถุดิบที่ผู้ดูแลรายจัดซื้อนั้นเหมาะสมอยู่แล้ว ซึ่งอาจจะมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง แหล่งวัตถุดิบได้ในอนาคตเนื่องจากว่ามีประสบการณ์มากขึ้นหรือคนอื่นแนะนำ

4) การทำบัญชีใช้จ่ายเงินนั้นผู้ดูแลรายส่วนใหญ่จะ ไม่มีการบันทึกรายรับรายจ่ายประจำเดือน เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยากและไม่จำเป็น ผู้ทำสารนิพนธ์จึงให้ผู้ดูแลรายประมาณคร่าว ๆ ของยอด บัญชีในแต่ละเดือน จึงไม่สามารถนำข้อมูลที่แท้จริงมาสรุปได้ แต่ก็ประเมินได้ว่าประสบความสำเร็จทุกราย โดยดูจากรายรับ รายจ่ายและความสามารถในการชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยทุกเดือน

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรงจากการทำกิจการของผู้กู้เงินกองทุน โดยส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จ ซึ่งดูผลผลิตได้จากการสังเกตและสอบถามจากผู้กู่ว่ามีผลผลิตปริมาณเพิ่มขึ้นหรือยอดขายที่เพิ่มจาก การปรับปรุงกิจการ ส่งผลให้กำไรในแต่ละเดือนของผู้กู้สูงขึ้นสาเหตุเนื่องจากว่านำเงินไปลงทุน ในธุรกิจเดิมที่ทำอยู่แล้ว ดังนั้นโอกาสในการเกิดภาวะการขาดทุนจึงน้อยมาก ส่วนในจุดคือผู้

บางรายไม่สามารถเพิ่มยอดขายตามที่คาดหวังไว้เนื่องจากกระบวนการผลิตยังไม่ดีเท่าที่ควรแต่ผู้กู้ก็ได้มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นจากการหาข้อมูลในแหล่งต่าง ๆ

2) ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้มีแหล่งเงินทุนที่ได้จากการกู้โดยมีดอกเบี้ยต่ำ ช่วยประหยัดในด้านค่าใช้จ่าย และจากการที่ได้เงินทุนเพิ่มมานั้นทำให้ผู้กู้สามารถขยายกิจการและปรับปรุงกระบวนการผลิตหรือสถานที่ให้ดีขึ้น โดยส่งผลโดยตรงต่อรายได้ของครอบครัวที่เพิ่มขึ้นตามมาอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งผลการประเมินสรุปได้ว่าประสบความสำเร็จในขั้นหนึ่งแต่กระนั้นก็ตามผู้กู้ยังคงต้องพัฒนาธุรกิจของตัวเองให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งต่อไป

3) ผลกระทบโดยอ้อม จากการกู้เงินของผู้กู้นำมาพัฒนาอาชีพของตนเองส่งผลทางอ้อมคือทำให้ผู้กู้สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นเนื่องจากธุรกิจที่กำลังไปได้ดี และธุรกิจของผู้กู้อยู่ในขั้นการเติบโตต้องอาศัยระยะเวลาและประสบการณ์ แต่นั่นก็เป็นก้าวแรกที่แสดงถึงการพึ่งพาตนเองได้และพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพรวมถึงความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

3.1 จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 41 ราย สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ พันธุ์มันสำปะหลัง บุยเคมี
2. กระบวนการที่ดี ได้แก่ วิธีการปลูก การดูแลรักษา
3. ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ จำนวนเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวมัน 23% ปริมาณผลผลิต 3 ตันต่อ 1 ไร่

3.2 อาชีพเลี้ยงสัตว์ จำนวน 10 ราย สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ แม่พันธุ์ พ่อพันธุ์ อาหาร
2. กระบวนการที่ดี ได้แก่ วิธีการเลี้ยง
3. ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ปริมาณของผลผลิตเพิ่มขึ้น

3.3 อาชีพค้าขาย จำนวน 13 ราย สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ สินค้าที่มีคุณภาพ
2. กระบวนการที่ดี ได้แก่ การบริหาร ความสะอาด
3. ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ถูกค่าจะเข้าไปให้บริการ

3.4 อาชีพช่างและบริการ จำนวน 13 ราย สรุปได้ดังนี้

1. ปึงจ้ยนำเข้าที่ตี ได้แก่ ช่างที่มีความรู้ ความสามารถ
2. กระบวนการที่ตี ได้แก่ การซ่อมการบริการที่มี
3. ผลผลิตที่ตีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ การกลับมาใช้บริการอีกครั้งของลูกค้า

4. ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 4.1 ผลที่เกิดจาก การศึกษาที่ดีขึ้น พบว่า สมาชิกกองทุนได้มีการส่งบุตรหลานให้มีโอกาสได้เรียนในระดับที่สูงขึ้น
- 4.2 ผลที่เกิดจาก การทำบุญของคนในชุมชน พบว่า เมื่อมีงานต่างๆในหมู่บ้านเช่น งานทอดผ้าป่า งานบวช งานแต่งงาน ชาวบ้านก็จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 5.1. กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างเป็นระบบ ซึ่งโดยเริ่มต้นจากการรับสมัครสมาชิก การระดมทุน การคัดเลือกผู้กู้ การจัดทำระบบบัญชี การจัดระบบตรวจสอบ การรับชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย
- 5.2. ทักษะของคนในหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน เป็นกองทุนที่ให้เงินมาจัดสรร หมุนเวียนในหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านได้รู้จักการบริหารและจัดการเงินกู้ภายในหมู่บ้านตนเอง
- 5.3. การบริหารจัดการเงิน พบว่า กองทุนหมู่บ้านได้ปล่อยเงินให้สมาชิกกู้ทั้งหมด โดยจะให้กู้ไปประกอบอาชีพเกษตร เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย ช่าง
- 5.4. การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า คนในหมู่บ้านมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 5.5. ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา
- 5.6. การประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุน พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านนำเงินไปประกอบอาชีพตามที่ได้ขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองสรวงสามัคคี หมู่ 6 ตำบลหนองสรวง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ผลต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อต้องการทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
2. เพื่อต้องการทราบทัศนคติของคนในหมู่บ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
3. เพื่อต้องการทราบถึงการบริหารจัดการเงินในกองทุนหมู่บ้าน
4. เพื่อต้องการทราบถึงศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน
5. เพื่อต้องการทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของประชาชนในหมู่บ้าน
6. เพื่อต้องการทราบถึงการดำเนินการของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านไปประกอบอาชีพ

2. วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาสภาพแวดล้อมในหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานโดยการเข้าไปแนะนำตัวให้ประชาชนในหมู่บ้านว่ามีหน้าที่อะไร
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีวิธีดังต่อไปนี้
  - 2.1 ร่วมปฏิบัติงานกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเรื่องของการประชุม
  - 2.2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน
  - 2.3 สังเกตการทำงานของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
3. ใช้ชีพชีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดค่าบ่งชี้ ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 4.1 การสัมภาษณ์
  - 4.2 การสังเกต
  - 4.3 การจัดเวทีระดม
  - 4.4 ค้นคว้าจากเอกสารกองทุนหมู่บ้าน และเอกสารส่วนราชการ

3. ผลการดำเนินการ

1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้
  - 1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A
  - 1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A
  - 1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A
2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย
  - 2.1 ผลการประเมินบริบทของหน่วยระบบ B
  - 2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B
  - 2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B
  - 2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

4. อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

วัตถุประสงค์ข้อ 1 กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

หนองกระโดน มีกระบวนการดำเนินงาน โดยมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจนมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง และมีขั้นตอนเริ่มจาก การรับสมัครสมาชิก การระดมทุน การคัดเลือกผู้กู้ การจัดทำระบบบัญชี การจัดระบบตรวจสอบ การรับชำระคืนเงินกู้

วัตถุประสงค์ข้อ 2 ทักษะคนของคนในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านหนองกระโดน มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน ทำให้กองทุนหมู่บ้านยังยืนมาจนถึงทุกปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะทำให้คนในชุมชนเข้าเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การบริหารจัดการเงิน กองทุนหมู่บ้านมีการนำเงินไปจัดสรรให้กับสมาชิกกองทุนกู้ยืมไปประกอบอาชีพ เช่น การปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การมีศักยภาพ และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ข้อ 5 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา กองทุนหมู่บ้านมีการวางระบบการแก้ไขปัญหา โดยการร่วมประชุมถึงสาเหตุของการเกิดปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งทั้งคณะกรรมการกองทุน และสมาชิกกองทุนจะช่วยกันระดมความคิดร่วมกันแก้ปัญหา

วัตถุประสงค์ข้อ 6 ภาพประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านนำไปประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับตนเอง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะระเบียบการปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรระบุคุณสมบัติของสมาชิก เพิ่มด้วยว่าห้ามเป็นบุคคลที่เล่นการพนัน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ระเบียบของกองทุนที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นระเบียบที่ดีแล้วแต่สมาชิกจะต้องมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คณะกรรมการกองทุนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรจัดให้มีการประชุมพบปะกับสมาชิก ประมาณเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อที่จะให้สมาชิกได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ในการนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพ สมาชิกผู้กู้จะต้องมีความรู้ ความถนัดในอาชีพนั้นๆ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 บางครั้งบางอาชีพต้องการความรู้เพิ่มเติม มีความรู้ ความถนัดในอาชีพนั้นๆ

บรรณานุกรม

- กองแก้ว ปรีชาชนพจน์, สุเมธ เหลืองศิริมงคล และ กานดา ชูเชิด (2545). สภาพแวดล้อมของคนไทย. วารสารเศรษฐกิจและสังคม 39(1) : 57-66).
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดวิชาประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : สหพัฒนาการพิมพ์.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกระโดน. 2544 ระเบียบว่าด้วยเงินกองทุนหมู่บ้านหนองกระโดน. นครราชสีมา.
- โครงการปรับปรุงระบบแผนและพัฒนาเกษตรกร, กรมส่งเสริมการเกษตร. 2538.
- รววิทย์ อวิรุทธิ์นกุล, ทีปรัตน์ วัชรางกูร และ วิณา เศษะพนาดร (2544). ความยากจนปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา, วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 37-44.
- สุทัศน์ ด่านศรีบูรณ์. (2544). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs). พระราชบัญญัติส่งเสริม SMEs.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). (2544). รวมบทความทางการประเมินโครงการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.